ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ УРГАСЫН ТҮЛӨӨ МҮНӨӨНҺӨӨ ОРОЛДОХО ХЭРЭГТЭЙ

ҮРЭҺЭ ХААХА, НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛХА ТУСЭБӨӨ ЗААТАГҮЙ ДҮҮРГЭХЭ

Хорин үйлэдбэриин управлени байгша ондо гүрэндөө 1,5 миллион пүүд таряа худалдаха уялгатай юм. Тус управлениин Чисаанын совхоз таряа хуряалгаяа сентябриин 15-да дүүргэхэ зорилготой. Механизаторнууд үглөөнэй 10 часһаа һүниин 1 час болотор ажаллана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чисаанын совхозой 5-дахи отделениин комбайнернууд Цыбик Егоров, Евгений Деев, Батор Васильев гэгшэд талха суглуулан хадажа ябана.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...214 (10275) | 1963 оной сентябриин 10, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...хим шанартай үрэһэн—үндэр ургасын эхин

...н шанартай үрэһэ хүрэнгэ ...н нөөсэ гэжэ хүнүүд дэмы ...эггүй. Хэр угһаа таряаша ...гасынгаа эгээл дээжэ—шэ- һайн ороохо үрэһэ хүрэн- ...аагаад, хойто хабарай та- болотор айхабтар гамтай, ...ар хадагалдаг байгаа. ...ншье ойлгосотой. Һайн ша- ...үрэһэ хүрэнгэ элбэг ехээр шадаал һаань, таряашадай ажал бодотоор харюулаг- үндэр баян ургаса абтаха ...ха юм.

...оһо тарянай элбэг ехэ ур- ...ргуулха хэрэгтэ эрхим ша- ...үрэһэнэй али тухай ехэ ...анартайнь республикымнай ...Шэбэрэй үйлэдбэриин уп- ...иин олонхи колхоз, сов- ...ай дүй дүршэл дээрэһээ ...харагдана. Байгша ондо ...ажахынууд бүхы ороохото ...лнуудай тарилгын 90 ша- ...юцентые имагтал эрхим ша- ...схэнхидээ нютагжаһан, ...ургаса үгэдэг сортын үрэ- ...таряа. Гадна агротехникын ...иие наринаар сахижа, һайн ...айгааршье таряа юм. ...нь аша үрэ мүнөө эли- ...харагдажа, хаа хаанагүй ...эшэ ургаса абтажа байна. ...ө ажахынуудай газар 'та- ...таа аша үрэ ехэтэйгээр, ...эрхилдэг боложо байхада, ...ортын үрэһэ хүрэнгэ ехээр ...гээшэ бүришье ехэ удха ...ай болоно. Тиимэһээ эдэ ...үдтэ ургасын хуряагдажа, ...таряа болон бусад урга- ...дай ургасын абтажа бай- ...дэ эгээл шэлэмэл һайн та- ...эһэ хүрэнгэдэ элбэгээр ...тэрэнээ һайнаар сэбэрлэ- ...эгтэй. Илангаяа ерэхэ ха- ...га ургасатай ургамалнуу- ...ондо шэниисэ, горох, тэжээ- ...бы, кукуруза гэхэ мэтын ...таригдаха байһаниие мар- ...олохогүй. Мүн ажахынууд- ...гша ондо шэнэ газарай ...халагдажа, ерэхэ жэлдэ ...ын талмайн улам үргэд- ...байһаниие хараада абан, ...бүри элбэгээр хааха шу-

...л тиимэһээ зарим түрүү ...нууд гүрэндэ ороохо таряа ...ахынгаа хажуугаар һайн ...эрхим шанартай таряа- ...эһэ хүрэнгэдэ илгажа еэ- ...д, хадагалжа эхилээ. Хяаг- ...үйлэдбэриин управлениин ...ртсъездын нэрэмжэтэ кол- ...хэрэгтэ эзэн ёһоор хан- ...ерэхэ жэлэйнгээ ургасада ...табин, мүнөөнһөө үрэһэ

ехээр хаажа байнхай. Нёдондошье колхозойхид һайн шанартай үрэһэ ехээр бэлдэһэнэй ашаар шэниисын тарилгые 2700 гектараар үргэдхөө. Бүхы 7700 гектар таряалангай га бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер, бүри һайн сортын үрэһөөр тариһан газарай га бүриһөө 15 центнер үлүүтэй ургаса хуряана.

Энэ управлениин «Дружба» артелиинхид үрэһэ хааха хүдэлмэриие муу бэшээр эмхидхэнэ. Эндэхи механизаторнууд таряагаа имагтал амяарлан хадажа хуряагаад, хатанхай, һайн шанартай ороохо комбайнһаа гаргажа, тэрэнээ сэхэ бэлэдхэлэй пунктда эльгээнэ. Харин бүхы машина, түхеэрэлгээ хүрэнгын ороохо сэбэрлэлгэдэ хүдэлгэнэ. Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхоз, Улаан-Үдын управлениин «Маяк» колхоз, Мухар-Шэбэрэй управлениин «Коммунизм» колхоз үрэһэ хүрэнгэ ехээр хаажа байнхай.

Гэхэтэй хамта намарай энэ халуун хүдэлмэриин үедэ элдэб ажалдаа һамаараад, үрэһэн тушаа хайгаа мартаха ушаршье үзэгдэнэ. Сентябриин 5-най мэдээгээр республика дотор бүхыдөө 70 мянга гаран тонно таряан сохигдожо, тэрээнһээ 30 мянган тоннонь гүрэндэ худалдагдаһан байбашье, олохон ажахынууд центнершье үрэһэ хаагаагүй байха юм. Үнгэрхэдөө зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үрэһэ хааха хэрэгтэ анхаралаа огто табинагүй.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина» колхоз үрэһэ хүрэнгэ хаахаһаа байха, мүнөө хүрэтэр амбаар, складуудаа заһажа, бэлдээгүй һуунад. Тэндээ дезинфекци хэжэ, сэбэрлээгүй дээрэһээнь элдэб хоротон, хорхой шумуул дүүрэшэнхэй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд хүрэнгынгөө ороохо хаана хадагалха гэжэ бодоно гээшэб?

Исэнгын совхозойхид урда жэлнүүдэйхидээл баһал үрэһэ хүрэнгэ тушаа һаналаа табинагүй. Һайн шанартай үрэһэ элбэгээр бэлдэжэ шадангүй, эндэхид жэлһээ жэлдэ муу ургаса абана. Жэшээнь, энэ жэлдэ бүхы тарилгынь 50 шахуу процент ургаха шадалаар муу, хүсэд сэбэрлэгдээгүй үрэһөөр таригдажа, газарыншье мүртэйгөөр элдүүрилэгдээгүй дээрэһээ ороохо тарянииинь ёһоор ургаагүй. Үнгэрһэн жэлэй алдуу дутагдалһаа ямаршье һургаал абаагүй, ургасадаа апробаци хэжэ шадаагүй, үрэһэ хүрэнгэ хааха амбаар, складуудаашье бэлдээгүй байна. Үрэһэ хүрэнгэ хааха хүдэлмэридэ иимэ эзэн бусаар хандажа, ерэхэ жэлэйнгээ ургасада һаналаа табяагүй байһан ажахынууд үйлэдбэриин бусадшье управленинүүдтэ бии.

Байгша ондо ажахынууд горох, тэжээлэй бобы ехээр тарижа, муу бэшээр ургууланхай. Тиимэһээ тэдэ ургамалнуудай үрэһэ зүбөөр, һайн шанартайгаар хадагалха тушаа анхарал ехэ табиха шухала. Илангаяа хаа хаанагүй хура бороон ходо орожо, горохой ороохон ехэ шииигтэйгээр абтана. Тэрэниие гутаангүй, нарин нягтаар хадагалжа абахын тула ажахынуудай агрономууд энээниие саг үргэлжэ хинан шалгажа байха зэргэтэй. Гадна ерэхэ жэлдэ горох бүри ехээр таригдаха байһаниие хараада абан, тэрээндэ шадаал һаа ехэ үрэһэ бэлдэхэ хэрэгтэй.

Колхоз, совхозуудта хартаабхын ургаса хуряагдажа эхилбэ. Зарим ажахынууд хартаабха малталгые хожомдуулжа, үрэһэнэйнь шанарые муудхаажа байһаниинь зүб гэхын аргагүй. Шииг нойтоной ехээр ороһон мүнөө үедэ хартаабха малтахадаа, тэрэниие һайнаар хатаажа, обоолхо, зөөхэдөө гэмтээнгүй, һайн түхеэрэлгэтэй газарта хадагалха ёһотой. Ерэхэ жэлэй тарилгада га бүриин 2,5—3 тонноһоо бага бэшэ хүртэхөөр үрэһэ хааха байна.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, агрономуудай зорилго юуб гэхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ таряа худалдахатаяа хамта үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, хааха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха зэргэтэй. Түбхын түрүүн сортовой үрэһөөр тариһан газарай ургасаһаа эгээл шэлэмэл һайн ороохыень илгажа, үрэһэндэ хааха.

Сортовой тарилгагүй һаа, тэрэнээ ондоо ажахынуудтай андалдажа, хүсэд хүрэхэ үрэһэ хааха болоно. Үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ хүнүүдые, машина техникэ, түхеэрэлгэ олоор табяад, хэрэгтэй болоо һаань тэдэниие хоёр халаанда хүдэлгэхэ ёһотой.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, Агууехэ Октябриин һайндэр болотор ажахы бүхэндэ хэрэгтэй бүхы үрэһэ хүрэнгэнь һайнаар илгагдажа, сэбэрлэгдээд, зохидоор хадагалагдаһан, үрэһэ шалгалгын лабораторинуудта шалгагдажа, харюусалгатай хүнүүдтэ даалгагдаһан байха зэргэтэй.

7 гектарай орондо 9 га

Хабартаа, зундаашье хура бороогой бага ородог манай Ноёхон нютагта таряалангай газар дээрэ шииг нойто зүбөөр бариха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай.

Тиимэһээ колхозой гэшүүд таряалан дээрэ намар ороһон шииг нойтые һайнаар бариха, үрэжэлыень зүбөөр хэрэглэхын тула ургаса хуряамсаараа һолоомоной узуур хахалха хэрэгтэй байһые һайн ойлгоод, намарай эртын паар ехээр хахалха зорилго табина.

Манай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи бригадынхид һүүлэй үедэ хура бороогой орожо, таряа хуряаха аргагүй байһан үдэрнүүдтэ бүхы тракторнуудаа паар хахалалгада табяа. Эндэ 10 гаран гусенична трактор үдэр һүнигүй хүдэлжэ, 150 га паар хахалба.

Трактористнууд Маркс Ухинов, комсомол хүбүүн Николай Митапов болон бусад халаан соогоо 7 га хахалха даабаритай аад, 8—9 га эрхим шанартайгаар хахална.

С. Биликтуев.
Хяагтын үйлэдбэриин управлени.

ШАЛТАГААНУУДЫЕ УРДАА БАРИҺААР...

(Үдын совхоздо намарай паар муугаар хахалагдана)

Сагаан нуурһаа зүүлжээ үргэлжэдөө нэмжыһэн тужын дундуур сэхэ татаһан трактаар үгсэн табилуулжа, Доодо голой шанха хойнохи губээгэй оройдо гарахалаар лэ Үдын совхозой тарянай полинууд зэлэ татаха. Эндэһээ эхилээд харгын хоёр талаар зэргэлүүлэн табигдаһан һолоомоной бухалнуудтай поли тэбхэр, тэбхэрээр илгаран харагдана.

Шэнэ ургаса хуряажа, сүлөө зайгүй байһан ажалай халуун амисхаал гансата үзэгдөөдхинэ. Сэхынь хэлэхэдэ, энэ совхоз хабар тариһан ургамалнуудаа сабшажа эхилһээр бүри үнинэй ха юм. Дирекциин түсэблэлгын таһагай согсолһон мэдээнэй ёһоор, аяар 1695 гектар кукуруза, наран сэсэг, ургаса муутай яарса, шэниисэ, обёос, зелёнко гэхэшэлэн силослэн дарагдаһаарнь нилээд саг үнгэрөө. Үшөө 152 гектар ороохото ургамалнууд үбһэндэ гэжэ сабшагдаһан байха юм.

Тиихэдэ ороохото ургамалнуудые амяарлан хуряахын тула баалнууд болгон сабшалга гол түлэб августын хорёод гаранаар эхилһэн, удаань баал суглуулан сохилго, комбайнаар хуряалга үргэлжэдөө, үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа эхилээ. Тэрэньшье тон һайшаалтай. Һайнаар ургууһан ороохо таряагаа һаһа саг соонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр дууһан хуряажа абаха гэжэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ уялгатай бшуу. Сентябриин 5-най мэдээгээр Үдын совхозой отделенинүүд 1287 гектарай баал суглуулжа сохинхой, 1726 гектар таряа сэхэ комбайндаһан байха.

Энэ дурсагдаһан тоо баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, тус ажахын 5000 шахуу гектар газарай ургаса хуряагдажа абтаһан болоно гээшэ. Иимэһээ Үдын совхозой механизаторнууд хойто жэлдэ мүн лэ һайн ургаса хуряажа абаха үндэһэ һуури табихын тула намарай паар ехээр хахалха айхабтар ехэ арга боломжотой байна. Бүри августһаа хойшо энэ шухала хэрэгтэ анхарал оролдолго ехээр хандуулха, ургасаһаа сүлөөлэгдэһэн тарянай газарые хахалжа орохо, тракторнуудаа булты-ень энээндэ хабаадуулха зэргэтэй байһан.

Гэбэшье Үдын совхоздо иимэ юумэ болоогүй. «Тарянай газар шанга халуунда шала болотороо'хаташоо» гэһэн шалтаг баряад, һүүлэй үе болотор намарай паар хахалалгада ороогүй байгаа. Гадна эртын паар саг соонь хоёрдохёо хахалжа шадаагүйһөө боложо, тэрэнээ ехээр нобшоруулаа, совхозой 3, 4, 6-дахи фермэнүүд мэнэ һаяхан эртынгээ паар хоёрлолгые дүүргээ, 1, 2, 6-дахи фермэнүүд мүнөөшье эртынгээ паар дахин хахалжа дууһаадүй байһаар. Энэ ушар намарай паар хахалалгада ехэ һаад татаа.

Намарай паар хахалжа эхилһэн отделенинүүдтэшье һүрхэй эршэтэйгээр ажал хэгдэнэ гэхын аргагүй. 4-дэхи отделениин эрхилэгшэ агроном нүхэр Данзановта энэ асуудалаар хандахада:

— Эртынгээ паар хоёрдохёо хахалжа һая дүүргээд, намарай паар хахалжа эхилбэбди. Тээ тэрэ арбан хоёр гектар поли хахалжа дууһаабди. 7—8 трактор табижа шадаха аргатай гээшэбди, зариманиинь хоёршье халаанда хүдэлхөөр байха,—гээд тэрэ хөөрөө һэн. Мүнөө дээрээ 4 лэ трактор эндэ газар хахалжа байна. Тус фермын 8 тракторай хоёрынь комбайн шэрэхэ, бусадыень һүни үдэргүй паар хахалуулхаар аргатай.

Доодо голой 6-дахи фермэ гусенична 4 тракгортай, тэрэнэй 3-ниинь намарай паар хэдэн үдэрэй туршада хахалжа байна. Эндэ 137 гектар газар хахалагданхай байба. Тракторнууд нэгэ халаандал хүдэлнэ. 4-дэхи тракторынь ондоо энэ тэрэ юумэндэ ашаглагдана.

— 330 гектар хүрэтэр паар хахалха аргатайбди. Ехээр хахалааһаамнай малай бэлшэхэ газар үгы болошохо ха юм, —гэжэ эндэхи тушаалтад намарай паар гэхэдэ тиимэ хашарангяар хөөрэлдэхэ байгаа һэн. Эндэ хахалхаар ургасаа хуряалгаһан газар нилээд ехэ. 4 тракторые хоёр халаанда хүсэн соонь хүдэлгэжэ, ерэхэ жэлэйнгээ тарилгын газарые мүнөө элдүүрилүүлжэрхёо һаань, али зэргэ ехэ хэмжээтэй хүдэлмэри хэгдэхэ байгаа гээшэб. Энээн тушаа бодожо үзэхөөр байгаа.

Намарай паар хахалха түсэбые үндэһэ болгоһон графигай отделени бүхэндэ дирекциин зүгһөө хүргэгдөөгүй байһаниинь тон гэмшэлтэй. Мүнөө намартаа хэды шэнээн гектар намарай паар бүхы совхозоороо хахалха байһанаа совхозой главна агроном нүхэр В. С. Сабылин өөрөөшье мэдэхэгүй байшаба.

Тус совхоз хэрбээ эртээнһээ оролдолгоёо гаргаһан байгаа һаа, управлениһээ үгтэһэн даалгабари эрхэбэшэ дүүргэхэ арга боломжотой байна. Хуряалгын хүдэлмэриин түлэг ябажа байгаашье һаань, Үдын совхоз адагынь гусенична 30 трактор хоёр халаанда хүдэлхөөр табижа шадамаар. Трактор бүхэн сүүдхэдээ 10 гектаршье газар хахалаа болобол, совхоз адагынь 300 гектар тарянай газар нэгэ хоног соо элдүүрилхэ аргатай болоно.

Гадна газарай шииг нойто бариха, хойто жэлдэ энэ хахалагдаһан газар дээгүүрээ техникэ түргэн скоростёор ябуулха зорилгоор хахалагдаһан газарай нюрууе нэгэн доро тэгшэлхэ байһан аад, энээндэ бури анхарнагүй. Энэ ушар горитой дутагдалда тоологдомоор гэжэ һанагдана. Гадна полинууд дээрэхи һолоомо хажуу тээшэнь зайлса дээрэ татажа гаргаха, һурилхэ хүдэлмэри мүн лэ эмхидхэгдэнэгүй.

Һүүлэй үедэ хура бороо һайса орожо, газар յһала шииигтэй болоо. Тиимэһээл арга шадалаа сүм элсүүлжэ, намарай паар ехээр хахалжа, хойто жэлдэ үндэр баян ургаса абаха үндэһэ һуури эгээ мүнөө табиха гүйсэд аргатай. Тэрэнээ бэелүүлхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. Цыреторов,
манай тусхай корр.

Һүүлэй мэдээсэлнүүд

СОВЕТСКО-БОЛГАРСКА ХАНИ БАРИСААН ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА

Болгариин Арадай Республикын национальна һайндэртэй—сүлөөрэлгын үдэртэй дашарамдуулан, Болгариин коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Тодор Живковтэ, НРБ-гэй Арадай Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Димитрий Ганевта КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев амаршалга хүргөө. Социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгые түгэсхэхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада шата дамжан орохо программые хараалһан БКП-гэй VIII съездын шиидхэбэринүүдэй арадай Болгарида амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһые телеграмма соогоо тэдэнэр тэмдэглэнэ.

Болгариин Арадай Республика хадаа Советскэ Союзтай, аха дүү социалис оронуудтай хамта эб найрамдалай, мүнөө үе сагай хойшолуулашагүй асуудалнуудые шиидхэхын, арадуудай хоорондо хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө, Балканай хахад аралые амгалан, хани барисаата нютаг байлгахын түлөө тэмсэхэдээ гадаадын эдэбхитэй политика бэелүүлнэ гээд амаршалга соо һлагданхай.

Агууехэ социалис хани нэгэдэлэй оронуудай нягта жагсаалые, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ болгар арадай, тэрэнэй коммунис партиин оруулһан туһа нэмэриие Советскэ Союзай ажалшад үндэрөөр сэгнэнэ.

Социализм байгуулгадаа, арадуудай хоорондын эб найрамдалай, хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын түлөө тэмсэлдэ шэнэ гайхамшагта амжалтануудые туйлахыень Болгариин хүтэлбэрилэгшэдтэ, аха дүү бүхы болгар арадта нүхэд Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев бүхы сэдьжэ зүрхэнһөө хүсэһэн байна.

Болгариин национальна һайндэртэй дашарамдуулан, Болгариин Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Иван Башевта СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко амаршалга хүргөө.

ЦДСА-да баярай суглаан болобо

МОСКВА, сентябриин 7. (ТАСС). Танкистнуудай үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан Совет Армиин М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ центральна байшан соо мүнөөдэр болоо.

Бронетанкова сэрэгүүдэй маршал П. П. Полубояров баярай суглаае нээһэн байна.

Удааань Советскэ Союзай маршал В. И. Чуйков, КПСС-эй Москвагай Ленинскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. П. Исаев, ВЛКСМ-эй МГК-гай секретарь О. И. Мащенко болон бусад үгэ хэлээ.

Аха дүү Корейн арадта амаршалга

Корейн Арадай-Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 15 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан Корейн ажалай партиин ЦК-гай Түрүүлэгшэ, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ким Ир Сендэ, КНДР-эй Арадай Дээдэ Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Сой Ен Гендэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Телеграмма соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. Японой милитаристнуудые Совет Армиин бута сохиһонһоо уламжалан, бии болоһон таарамжатай арга боломжые хэрэглэн, КНДР-эй ажалшад өөрынгөө түүхэдэ анха түрүүн хүдэлмэришэн, таряашанай гүрэниие 1948 оной сентябрьда байгуулаа һэн. КНДР эй тогтолго Корейн арадай ажабайдалда гайхамшагта ушар болоо, социалис замаар оронoo түргэнөөр хүгжөөхэ, үргэн хараа зам нээжэ үгөө.

Республикын тогтоһонһоо хойшонхи 15 жэлэй турша соо КНДР-эй ажалшад Корейн ажалай партиин хүтэлбэреэр экономико болон национальна соёл културые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые туйлаа гээд амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада совет болон Корейн арадуудай хоорондохи хани барисаан, аха дүүгэй харилсаа холбоон шууд үргэдэн бэхижэһэн байна. Манай оронуудай хоорондохи нэгэдэлые болон бата жагсаалые саашаданъ бэхижүүлгэ манай арадуудай аша туһада, социалис оронуудай бүхы арадуудай аша туһада тааралдана.

Эб найрамдалай болон социализмын хэрэгэй илан мандахын тулада хэжэ байһан шэн зоригто ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень аха дүү Корейн арадта, Корейн ажалай партида КНДР-эй тогтоһоор 15 жэлэй алдарта ойтой дашарамдуулан совет хүнүүд үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ гээд амаршалга соо хэлэгдэһэн байна. (ТАСС).

Социализм байгуулха замаар дабшана

Корейн Арадай-Демократическа Республикын байгуулагдаһаар сентябриин 9-дэ 15 жэл гүйсөө. Энэ гайхамшагта ойтой дашарамдуулагдан, КНДР-һээ СССР-тэ байдаг посольстводо совет болон гадаадын оронуудай корреспондентнүүдтэ зорюулагдажа сентябриин 7-до пресс-конференци болоо.

Корейн ажалай партиин хүтэлбэреэр республикын дабшан гараһан тэмсэлэй болон туйлаһан илалтануудай зам тухай КНДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ли Сон Ун үгэ хэлэхэдээ, хөөрэһэн байна. Японой колониалистнуудай дарлалтаһаа орониие Совет Арми 1945 оной августда сүлөөлөө һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Корейн арад марксизм-ленинизмын гол ёһонуудые шадамараар хэрэглэжэ, социализм байгуулха замда батаар гараа гээд элшэн сайд тэмдэглээ.

КНДР индустриализациин замаар дабшахадаа, Советскэ Союзай болон бусад аха дүү оронуудай үзүүлһэн туһаламжые аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэдэг байгаа. Орон дотор хүндэ промышленность илангаяа түргэнөөр хүгжөө. Машина бүтээлгын болон металл болбосоруулдаг промышленность 1953 онһоо 1962 он хүрэтэр 22 дахин ургаһан байна. Үйлэдбэриин продукци мүнөө жэлдэ 1944 онойхитой сасуулбал 10 үлүүтэй дахин ехэ болохо юм. Мүн хүдөө ажахы амжалтатайгаар хүгжэнэ гээд элшэн сайд тэмдэглээ.

США-гай колониальна дарлалта доро байдаг Урда Корейн хүн зоной хүндэ хүшэр байдал тухай элшэн сайд дэлгэрэнгыгээр тоггожо хэлээ.

Һүүлээрнь нүхэр Ли Сон Ун корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаа.

(ТАСС).

3200 ЦЕНТНЕР ТАРЯАН ТУШААГДАА

...МХААН. (**Телефоноор**...). Манай совхозой ме...торнууд, таряашад ур...ряалгаяа үргэн дэлисэ... ябуулна. Совхозой ...омбайнер Павел Гурья...Бурцев «СК-3» комбай...00-гаад гектар таряа ... хуряагаад байнхай. ...имэ комбайнаар Нико...анаев 370 га хуряаба. ...комбайн дээрэ Жаргал ...в ажаллаха зуураа, 350 ...даба. Эдэнэр үдэртөө ... гектар хүрэтэр таряа ..., хуряана.

...аса хуряалгын түрүү ...үдэрһөө эхилжэ, совхоз...үрэндэ таряа тушаажа ...Сентябриин 7-ной бай... бэлэдхэлэй пунктда ...центнер ороохо тушаа...тэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. ...40 мянган центнер таряа тушааха гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлжэ захалаабди.

Гүрэндэ таряа зөөхэ хүдэлмэридэ автомашинын жолоошод эмхитэй һайнаар, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ябана. Тэдэнэй дундаһаа АТК-гай жолоошон Константин Варфоломеевич Яковлевай габьяата ажалые тэмдэглэмээр. Тэрэ «ЗИС—350» автомашинаар 600 тонно таряа зөөхэ гэһэн уялгаяа мүнөө хахадлажа байна. Тэрэ үдэртөө 30 тонно таряа зөөнэ.

Совхозой тарянай тоогууд дээрэ ороохо сэбэрлэхэ хүдэлмэри үдэр һүнигүй ябуулагдана. Энэ хүдэлмэридэ Улаан-Үдэһээ ерэһэн хүдөө ажахын техникумэй һурагшад ехэ туһа хүргэнэ.

Гүрэндэ таряа тушаахынгаа хажуугаар үрэһэнэй таряан сэбэрлэгдэжэ, амбаарта хаагдана. Мүнөө үедэ мянга гаран центнер үрэһэн бэлдэгдээ.

Бэлэдхэлэй пунктда таряа зөөлгэн үдэрһөө үдэртэ дээшэлнэ. Үсэгэлдэр совхознай 2300 центнер таряа тушаагаа.. Тиигэжэ таряа тушааха социалис уялгаяа сентябриин 20 хүрэтэр сүм дүүргэхэ зорилготойбди.

Ургаса хуряалга, таряа зөөлгэдэ ябагшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ Һахалиин 2-дохи отделени түрүүлжэ, дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. 5 хоног бүридэ түрүү механизаторнуудта, жолоошодто бэлэг үгтэнэ, улаан вымпел барюулагдана.

Б. Надагуров,
совхозой парткомой секретарь.

ПРОПАГАНДИСТНУУДАЙ УЯЛГА, ҮҮРГЭНЬ ТОН ХҮНДЭТЭЙ

(Пропагандистнуудай республиканска семинар)

Пропагандистнуудай республиканска семинар сентябриин 6-да хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Семинарай түгэсхэлэй заседани дээрэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь нүхэр Д. **Лубсанов** политическэ һуралсалые ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн ленинскэ ёһо гуримые бэелүүлхэ тухай элидхэл хэбэ. Политическэ гэгээрэлэй, соёл хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ агууехэ Ленинэй сэсэн мэргэн һургаал нарһинаар сахиха, политическэ һуралсал тушаа партиин ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэри бүрин бэелүүлхэ тухай элидхэлшэ онсолон тэмдэглээд, үнгэрһэн жэлэй политһуралсалай зарим тэды дүн, шэнэ зорилгонууд дээрэ тогтоһон байна.

Политическэ гэгээрэлэй янза бүриин һургуулида республика доторнай хамта 66 мянган хүн һураһан, 24 мянган хүн үйлэдбэриин мэргэжэл шудалха кружогуудта ябаһан, 4113 хүн механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалда хабаадаһан байна. Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй залуушуулай үдэшын юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 10669 хүн һураа. Тиигэжэ дүн хамтадаа 100 мянгаад ажалшад али нэгэн һуралсалда ябажа гараһан байна. Улаан-Үдын Железнодорожно, Октябрьска районуудта предприятинуудай хүдэлмэришэдэй 80 процентнь һуралсалда хабаадуулагдаа. Политическэ пропагандые ажалтай, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор, аша үрэтэйгөөр ябуулха хэрэгтэ олон кружок, семинарнууд һайн жэшээ харууһан байна. Хяагтын хилээмэнэй заводой директор нүхэр Петропуловай хүтэлбэрилдэг промышленна экономикын кружок, КПСС-эй түүхэ үзэһэн «Электромашина» заводой дэргэдэхи кружок (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Новиков), Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Искра» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Буяновай ударидаһан колхозно экономико шудалха кружок һуралсалайнгаа жэл илангаяа һайнаар үнгэргөө гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ.

Гэхэ зуура, политическэ гэгээрэлэй һуралсалые эмхидхэлгэдэ үшөөл олон дутагдал үзэгдэнэ. Республикадамнай тоологдодог партиин гэшүүдэй дүрбэнэй нэгэ хубиһаа үлүүнь ямаршье һуралсалда хабаадуулагдангүй үлэшэһэн байна. Илангаяа хото, хүдөөгэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бүгэдөөрөө эдэбхитэйгээр һуралсана гэхын аргагүй. Барилгын, автотранспортын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангадаг предприятинуудай хүдэлмэришэд политическэ гэгээрэлэй һуралсалда илангаяа үсөөнөөр хабаадуулагдана. Хүнүүдэй өөһэдөө бэеэ даагаад һураха ябадал олонхи газарта үшөөл хүсэд дэлгэрээгүй. Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ марксизм-ленинизмын үзэл бодолой иимэ нүүд шухала һалбаряар — философи, научна коммунизм, научна атеизм, бүхэдэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй асуудалаар тон үсөөхэн кружогууд эмхидхэгдэһэн байна.

Нүхэр Лубсанов политическэ һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй ябаса тушаа хэлэхэ зуураа, пропагандистнуудай урдахи зорилгонууд тухай тоггобо. Сентябриин 15 хүрэтэр һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл хаа хаанагүй бүрин түгэс дүүргэгдэхэ ёһотой. Шадаал һаа олоор коммунистнуудые, комсомолецуудые, партийнабэшэ ажалшадые политһуралсалда хабаадуулха һуралсалай шэнэ маяг түхэл үргэнөөр хэрэглэхэ, жэшээлхэдэ, колхоз, совхозуудта һуралсалай комбинат байгуулха, коммунис ажалай, соёлой, коммунис ажаһуудалай һургуулинуудые олоор эмхидхэхэ; хото хүдөөгэй бэлэдхэл һайнтай, эдэбхитэй мэргэжэлтэдые пропагандистаар томилхо шухала.

Үргэн ажалшадай дунда соёл сурталай, политическэ ойлгуулламжын хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон Ленинград городой, Воронежско областиин, Краснодарай хизаарай парторганизацинуудай ажал ябуулгатай танилсажа ерэһэн республикымнай бүлэг партийна хүдэлмэрилэгшэдэй мэдээсэл семинарта хабаадагшадые һонирхуулаа. Түнхэнэй хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой соёл сурталай таһагые даагшын орлогшо нүхэр **Гантимурова** Воронежско областиин Россошанска районой «Дружба» колхоздо 1958 онһоо эмхидхэгдэһэн һуралсалай комбинадай хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгөө. Энэ комбинат нютагайнгаа найман жэлэй һургуулиин бааза дээрэ байгуулагдаһан, юрэнхы эрдэмэй, хүдөө ажахын мэргэжэлэй, политическэ — гурбан янзын һуралсалые нэгэдүүлһэн һургуули юм. Юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ хүсэлтэн һуралсалай хуряангы программаар һуража, хоёр жэлэй туршада 5—8 классые дүүргэнэ, тиихэтээ адли хүдөө ажахын хүдэлмэришэнэй али нэгэн мэргэжэл ололсоно. Агрозоовет һургуулида орогшод мүн лэ хоёр жэл һураад, хүдөө ажахын али нэгэ мэргэжэлээр мастер гэһэн нэрэ зэргэтэй болоно гарана. Политическэ һуралсалда ябагшад, ямар түхэлэй кружогто һуралсааб, тэрэнэйнгээ харааагаар зохёогдоһон программые шудалдаг байна. Тус комбинат яахадаа аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлнэб гэхэдэ, тэрэниие колхозой түрүүлэгшэ өөрөө ударидана (директорынь юм), найман жэлэй һургуулиин багшанарай коллектив эдэбхи ехэтэйгээр һуралсалай комбинадта ажаллана гэжэ нүхэр Гантимурова тусхайлан тэмдэглээ. Иимэ комбинадууд тус областиин бусад ажахынуудта улам үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Манай Буряад орондошье һуралсалай комбинадуудые эмхидхэхэ арга боломжонууд дүүрэн бии.

Хүдөөгэй ажалшадай бүхэсоюзна мүрысөө үүсхэһэн Усть-Лабинска управлениин (Краснодарай хизаар) колхозниигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда политгэгээрэл, агитационно ойлгуулламжын хүдэлмэри хайшан гэжэ эмхидхэгдэдэг бэ гэжэ Хориин хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Жалсанов** хөөрөө. Усть-лабинецуудай ажалайнь гайхамшаг илалта үйлэдбэриин управлениин, хүдөөгэй парткомой, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, эхин партийна организацинуудай шадамар бэрхээр зоной эдэбхиие дэбжээжэ, доторойнгоо арга боломжые гүйсэд хэрэглэдэг байһанһаа туйлагдана гэжэ тэндэ ябаһан лэ хүнэй абаһаар харахаар. Жэшээлхэдэ, «Кубань» гэжэ колхоздо социалис мүрысөөнэй ябаса, тэрэнэй дүн ёһо тадысэ бэшэ, тодорхой һайнаар, ажалшадай олоороо хабаадалгатайгаар гаргагдадаг. Таба, арбан хоногой, һарын туршада хэн ямараар хүдэлөөб гэжэ шадамараар зар тунхаг тараана. Һүнэй фермэнүүдэй мүрысөөндэ илаһан фермэ дээрэ улаан одон нособог, фермэ доторо түрүүлһэн гүүртэдэ улаан туг эли газарта үлгэдэг. Тэрэ тугые эгээл эрхим һаалишанда үлгүүлдэг, мүрысөөндэ илагдажа ахигдахадаа тугаа буулгадаг. Тиихэдээ һүн һааляараа эгээл адаг һаалишанда тэрэниие абхуулдаг. Энэ мэтэ һонирхолтой шэнэ юумэнүүд Усть-Лабинскда тон олон гэжэ нүхэр Жалсанов тэмдэглээ. Улаан-Үдэ городой партиин Советскэ райкомой соёл сурталай таһагые даагша нүхэр **Осинсний** Ленинград хотодо хүн зониие ажаһужа байһан газартань эмхидхэн, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тушаа мүн лэ һонирхолтой шэнэ зүйлнүүдэй хэрэглэгдэдэг болоһон тухай пропагандистнуудта хөөрэжэ үгөө.

Семинар дээрэ хэдэн пропагандистнууд үгэ хэлэжэ, өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай мэдээсэһэн байна. Нүхэр **Собянин** (Гусиноозерскын промышленна партком) коммунис үзэл бодолтойгоор ажалда хандадаг ёһо гурим нэбтэрүүлгэдэ политическэ гэгээрэл ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглээд, тодорхой жэшээ баримтануудые дурдаһан байна. Шахтоуправлениин механическа цехэй дэргэдэхи коммунис ажалай кружогойхид (хүтэлбэрилэгшэнь цехэй начальник нүхэр Князев) өөһэдөө һуралсахаһаа гадна, цехэйнгээ коллективэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулһан байна. Тииһэнэйнь ашада цехэй хүдэлмэришэд ажалдаа ханалгатай һ[...] хандадаг, тэдэнэй дундаһаа [...] ёһо гурим эбдэһэн ушар үзэ[...] болиһон байна.

ЛВРЗ-гэй барилгын таһага[...] дэлмэришэн нүхэр **Белоглазов** [...]жэ хэлээ:

— Жиирэй хүдэлмэришэдэ[...] ралсадаг кружогые тэдэнтэй [...] ажал хэдэг хүнэй хүтэлбэ[...] байхада баһа нэгэ ондоо б[...] ядадаггүй. Би өөрөө барилга[...] Барилгын экономико шудалд[...] нии кружогто үнгэрһэн жэл [...] хүдэлдэг нүхэдни һуража [...] Материалаа үзэхэдөө өөһэд[...] бодото хүдэлмэри дээрэһээ ба[...] нуудые олоор хэрэглэдэгбди, [...] мэришэд элдэб асуудалнууды[...] най барилгын конторын ху[...] рилхы хүнэй пропагандист [...] һаа, зүрхэлжэ табихашьегүй [...] далнуудые һурадаг һэн.

Түнхэнэй аймагай Саянай [...] хозой III отделениин һаалиш[...] мэ дээрэ нёдондо жэлдэ поли[...] кэ, юрэнхы һуралсалые хайш[...] жэ эмхидхэһэн тухайгаа нүхэр [...] **дуров** хөөрөө. Юрэнхы эрдэм һ[...] ли багатай малшадые хүдэлм[...] зартань һургаха, тиигэжэ эхи[...] гуулиин эрдэмтэй малшадые [...] жэлэй туршада 8 класс дүүр[...] арга боломжо нютаг бүхэндэ би[...]

Мүнөө республика дотор [...] хуряалгын, намарай паар ха[...] гын, гүрэндэ хүдөө ажахын [...] дуктнуудые тушаалгын хэрэ[...] ябажа байһан тухай, энэ шу[...] шухала хүдэлмэринүүдые эр[...] шадамараар ябуулха талаар а[...] нуудай, партийна организаци[...] урда байһан зорилгонууд [...] КПСС-эй Буряадай обкомой [...]хи секретарь нүхэр **Модогоев** [...] нарай түгэсхэлдэ үгэ хэлээ.

Политическэ гэгээрэлэй һу[...] лай үнгэрһэн жэлдэ эрхимэ[...] дэлһэн пропагандистнуудта [...] эй Буряадай обкомой Хүнд[...] грамота, номуудай библ[...] шан барюулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандистнуудай семинар-суглаанай боложо байһан заал соо.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ТОДОРХОЙЛЖО, ТООЛОЖО ҺУРАХА

Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай үнгэрөөшэ жэлдэ политһургуулиин кружогые хүтэлбэрилөө һэм. Тэндэ гол түлэб һаалишад, малшад һуралсаа. Урда жэлэйхидэ орходоо энэ кружогойхид эмхитэй һайнаар программаяа үзэжэ дүүргэһэн байна.

Кружогойхидой амжалтатайгаар һуралсажа гараһан ушар һурагшадайнь нэгэ янза, хэжэ байһан ажалайнь нэгэ адлиһаа, өөһэдынь оролдолго хэшээлһээ дулдыдаа. Хэшээлнай һаалиин гүүртэ дээрэ үнгэрдэг, тоггоогдомол саг соогоо дүүрэдэг һэн. Тиигэжэ эмхидхэлэйшье талаар нэгэл гуримтай байхада, һурагшадшье, пропагандистшье хэшээл бүхэндөө харюусалгатайгаар хандадаг бэлэй. Үзэһэн темэ бүриеэ гүүртын ажалай, тэндэхи зоной байдалай жэшээ баримтануудтай нягта холбоотойгоор ойлгуулан хэлэхэдэ, шагнагшад ехэтэ һонирходог, олон асуудал табидаг байгаа. Тиихэдээ тэдэнэр илангаяа ажалай бүтээсэ ямар аргаар дээшэлүүлхэ, ниитын зөөри хайшан гэжэ арьбадхаха тухай бүришье һонирходог һэн.

Кружогто һурагшадай һуралсалай дүн гаргахадаа, юрэнхы эрдэм һайнтай, жиирэй һаалишад, малшадые коммунист, партийнабэшэ илгадгүй хүдөө ажахын, колхозой тодорхой экономико шудалха һургуулида хабаадуулха гээшэ тон шухала болоод байна гэжэ ойлгохоор һэн.

Тодорхой экономико үзэхэ хүсэл ажабайдалаймнай хүгжэлтөөр тодорһон ушар бшуу. Мүнөө манай олонхи колхозниигууд ажахын тоосооной асуудалаар һонирходог, гаргаша багатайгаар аад, элбэгээр хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилбэл, гүрэндэшье, колхоздошье ехэ ашатай, туһатай гэжэ һайса мэдэдэг болонхой. Теэд хүдэлмэриин ямар эмхидхэл нэбтэрүүлбэл, ажалай ямар шэнэ онол арга, оньһон машина хэрэглэбэл, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ бибди гэжэ тэдэнэр тодорхойлон ойлгохын тула тоо баримтануудые согсолон шэнжэлдэг, байдалайнгаа жэшээ дээрэһээ зүб тобшолол хэдэг байха зэргэтэй. Гэхэ зуура, олониитэ колхозниигуудһаа байтагай, артелиимнай дундуур тушаалтан — бригадирнууд, гуртые даагшад, тоо бүридхэгшэд экономикын гол асуудалнуудые һайса мэдэхэгүй, юумые нарибшалан бодожо, согсолжо һураагүй байна бшуу. Энээнһээ уламжалан дурдаха болоо һаа, мүнөө манай колхоздо абтадаг ороо һо тарянай, тэжээлэй, мяха, һү гэхэ мэтэ продукциин өөрынь үнэ сэнгэй ехэ, колхозник бүхэнэй ажалай бүтээсын тон бага байһан ушарынь экономикын асуудалда анхарал багаар хандуулдагһаа болоно гэхэдэ алдуугүй.

Политическэ гэгээрэлэй һуралсал тухай асуудал колхозоймнай парторганизациин бюрогой үргэн заседанида зүбшэн хэлсэгдээд, мүнөө жэлдэ колхозно экономикые үзэхэ дүрбэн кружок, нэгэ семинар эмхидхэгдэхэ гэжэ бэлэдхэгдэжэ байна. Эдэ кружогуудта түрүүшээр колхозно байгуулалтын, тэрэнэй экономикын үндэһэ һуури тухай теориин гол түлэбые үзөөд, саашадаа өөһэдынгөө артелиин жэшээ дээрэһээ тодорхой баримтануудые дэлгэрэнгыгээр хэрэглэн, бодото байдал гүнзэгыгөөр шудалха һанаатайбди. Тиихэдээ экономикын али нэгэн асуудалаар һайшаагдаһан һанамжа дурадхал, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые колхозойнгоо правлениин урда табиха, тэдэниие шиидхэхэ хэрэгтэ кружогойхид өөһэдөө оролдохо байха. Бидэнэр, пропагандистнууд, политическэ гэгээрэлэй һуралсалай үрэ ехэтэй байхын тула анхаралаа бүришье ехээр табиха уялгатайбди.

Ажалшадые коммунис ёһоной үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ политгэгээрэлэй һуралсалай үүргэнь тон ехэ гэжэ партиин ЦК-гай июниин Пленум онсолон тэмдэглээ. Пленумэй шиидхэбэри хүтэлбэри болгон, политическэ гэгээрэлэй һуралсалай шэнэ жэлые хаа хаанагүй эмхитэйгээр эхилжэ, һуралсалаа үндэр дээдэ хэмжээндэ ябуулха гээшэ партийна организаци бүхэнэй, пропагандист бүхэнэй нангин уялга мүн.

Ц. Цыренов,
Хориин аймагай «Победа» колхозой пропагандист.

Эхин алхам

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй үнгэрһөөр ехэшье үни болоогүй гээшэ ааб даа. Тиибэшье һаань, тэрэнэй шиидхэбэринүүдэй ехэ удха шанартай байһаниинь хүн бүхэндэ мэдээжэ. Энээниие нэгэ жэшээ дээрэ харуулжа болоно. Юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ Буряадай драмтеатрай репертуар тухай ехэ хөөрэлдөөн боложо байдаг һэн. Халтад гэбэл, мүнөөнэй темэдэ хабаатай, таарамжатай зүжэгүүд хомордохоо һанадаг бэлэй, үгышье һаа, мүнөөнэй темэдэ бэшэгдэһэн зүжэгүүд шанар шэнжээрээ һула, мүнөөнэй үе сагай эрилтые хангажа шададаггүй байһан юм. Һүүлэй үедэ манай театр өөрынгөө репертуарые һэлыбэн, һонин зохёолнуудаар баяжуулжа байна. Тэрэ тоодо Н. Балдановой «Бүргэд дэгдэхэдээ һодо нэмэдэг», Ц. Шагжинай «Сүндэг соохи шүдхэр», С. Ангабаевай, Д. Батажабайн шэнэ зохёолнууд оролсоно.

С. Дондуков.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной сентябриин 10.

Арадай дунда эрдэм дэлгэрүүлхэ!

Академик Н. Н. Семеновтой хөөрэлдөөн

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Л. Ф. Ильичевой хэһэн элидхэлнүүдэй нэгэн — партиин соёл сурталай гол хүсэнүүд гэжэ нэрлэгдэнхэй. «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй хэдэг угаа ехэ, ашатай туһатай хүдэлмэридэ энэ бүлэг соо сэгнэлтэ үгтэһэн байна.

Партиин энэ үндэр сэгнэлтэ хадаа арадай дунда научна эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри бүри эдэбхитэй болгохыемнай, тэрэниие бүри зорилго хүсэнги, дайшалхы болгохыемнай бидэниие уялгална гээд «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ академик Н. Н. Семенов ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ. Совет хүнэй коммунис ёһоной шэнжэ шанарай бии болоно, хүгжэжэ байһые гүнзэгыгөөр харуулха, хуушанай үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү, буржуазна үзэл бодолой муу нүлөөнэй нэбтэрэлгэдэ эсэргүү эбсэшэгүй шанга тэмсэл хэхэ хэрэгтэй.

Элитэ совет эрдэмтэдэй үүсхэлээр 16 жэлэй урда тээ бии болоһон «Знание» бүлгэм манай интеллигенциин үүсхэлээр байгуулагдаһан олониитын организаци болоо. Энэ бүлгэмэй зэргэдэ мүнөө 1.200.000 хүн тоологдоно. Бүлгэмэй хэр ехэ хүдэлмэри хэдэг байһые ганса хан баримта дээрэһээ хаража болоно: бүлгэмэй лекторнууд үдэр бүхэндэ хоёр миллион хүнэй үмэнэ лекци, элидхэл хэдэг. Зүгөөр коммунизм байгуулха асари ехэ программа бэелүүлгые соёл сурталай талаар хангаха эрилтэ парти мүнөө табина. Тиимэһээ бүри ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй гэжэ бидэнэр ойлгонобди.

Совет хүнэй һонирхол эрмэлзэлгэ ехэ, олон янзын юм. Тэрэ наука, техникын, соёл культурын шэнэ шэнэ туйлалтануудаар, өөрынгөө ажаллажа байһан коллективэй ажал хэрэгүүдээр, манай оронной уласхоорондын байдалаар һонирхоно.

Тобшоор хэлэхэдэ, коммунизм байгуулгада бүри эдэбхитэй һайнаар хабаадалсахые эрмэлздэг хүнэй анхарал хандуулдаггүй асуудал үгы гээшэ. Ниитэ-политическэ, естественнэ, техническэ эрдэмэй бүхы һалбаринуудай үндэһэ һуурииие тайлбарилха хэрэгтэй. Энэ хадаа хүн бүхэнэй оюун бодолой элдэб олон янзын эрилтэнүүдые, үйлэдбэриин талаар хүн бүхэнэй эрмэлзэлгые хүсэдөөр хараадаа абан, эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэриингөө тематика үргэдхэхыемнай маанадые уялгална.

Пропаганд[...] хүдэлмэриин түхэл янзые, лекторнуудай мэргэжэл шадабариие бүри нарижуулан һайжаруулха, шэнэ шэнэ миллион хүнүүдэй дунда эрдэм дэлгэрүүлхэ шухала болоно. Тиихэдэ манай гол зорилго гэхэдэ, ажалда шадамар бэрхээр, үнэн сэхээр хандаха ябадал ажалшадта бүри ехээр, улам һайнаар хүмүүжүүлжэ шадахаар эрдэм дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Ажал гээшэ хүндэ тон шухала, һанаа сэдьхэлээ үнэхөөрөө ханаадаг хэрэгынь болоно бшуу.

«Знание» бүлгэмэй ажал ябуулгада олониитын хүсэ бүри үргэнөөр хабаадуулдаг болохо хэрэгтэй. Мүнөө бүлгэмэй гэшүүдэй 80 мянган бүлэг предприяти болон колхозуудта, һуралсалай газарнуудта, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта оройдоошье түлөөһэгүйгөөр, ниитынгээ уялга дүүргэн, эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэридэ хабаадана. Манай бүлгэмэй организацинууд арадай дунда эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар интеллигенциин үнэн зүрхэнэй эрмэлзэлгые али болохоор дэмжэхэ, хүгжөөхэ зэргэтэй.

Соёл сурталай хүдэлмэриин дутуунууд тухай КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев ажаглалтануудые хээ һэн. Тиимэһээ бидэнэр өөһэдтөө бүри ехэ эрилтэ хэдэг болохо ёһотойбди, аман үгын болон хэблэлэй пропагандада халирхай тулюураар, нэгэ янзаар, кампанишалан хандажа болохогүй гэжэ бидэнэр ойлгонобди.

Научна эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар манай обществын «Наука и жизнь» гэжэ журнал һайн жэшээ харуулна. Энэ журналые хэдэн олон хүн дуратайгаар уншадаг боложол байһаар.

Манай бүхы ажал ябуулгын удха болон шэглэлые ЦК-гай июниин Пленум эли тодоор, наринаар тодорхойлһон байна. Соёл сурталай асуудалнуудаар партиин шиид[...] нүүдые бодото дээрэнь бэе[...] гээшэ мүнөө гол шухала ха[...] болоно.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна [...] мэй правлениин пленум сент[...] 10-да Москвада нээгдэхэнь. Т[...] хүдэлмэридэ эрдэмтэд, ниитын [...] гүрэнэй ажал ябуулагшад, ү[...] риин мэргэжэлтэд, нютагай о[...] зацинуудай хүдэлмэрилэгшэ[...] баадаха юм. КПСС-эй ЦК-гай и[...] Пленумэй шиидхэбэринүүдэй [...] бүлгэмэй үмэнэ табигдаһан з[...] нуудые тэдэнэр зүбшэн х[...] КПСС-эй ЦК-гай соёл суртала[...] һагые даагшын нэгэдэхи о[...] нүхэр В. И. Снастин элидхэл [...] юм.

Һанамжанууд тухайгаа [...] дөөн, манай дутуунуудые х[...] партийна ёһоор шүүмжэлэн эл[...] гэ партиин эрилтэнүүдтэ таа[...] манай бүхы хүдэлмэри үрг[...] һайжаруулха талаар тодорхо[...] жээ ябуулгануудые хараалха[...] маанадта олгохо байна.

«Знание» бүлгэмэй зэргэдэ[...] дэһэн манай интеллигенци ө[...] гөө ехэ харюусалгые болон [...] уялгые хүсэдөөр мэдэрэн, шэн[...] ниие — коммунизм байгуул[...] эрдэмтэй, соёл сурталай тал[...] туужалтай, болбосорол ехэтэй[...] һайхан абари заншалтай хүн[...] мүүжүүлхэ арюун һайхан [...] өөһэдынгөө эрхим туһа нэмэр[...] лалсаха гээд академик Н. Н. [...] үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

(ТА[...]

МАЛ ШАХАХА СОВХОЗ ГҮ, АЛИ...

Буряадай мал шахалгын трестынхидэй Баргажанай үйлэдбэриин управлениинхидэй анхаралда

Бүри нёдондоной январь һарада Буряадай мал шахалгын трестынхидэй, мүн Баргажанай үйлэдбэриин управлениинхидэй үүсхэлээр Бодон нютагта шэнэ совхоз эмхидхэгдээ һэн. Тэрэнэй зорилгонь юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудһаа мал олоор худалдан абаад, тэдэниие һайнаар харууһалжа, зүбөөр шахаад, эрхим шанартай мяха гүрэндөө худалдаха ёһотой байгаа.

— Одоолшье мал шахаха мэргэжэл, шэглэлтэй тусхай совхоз бии боложо, гүрэндөө эрхим шанартай мяха элбэгээр худалдахамнай ха юм. Энэнь мандашье һураггүй хүнгэн боложо үгэхэ, гүрэндэшье һайн шанартай, хямда сэнтэй мяхан ороохо, — гэжэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэмжээе һайшаангяар угтаа һэн.

Тэрэ гэһэнһээнь хойшо горитой саг үнгэржэ, эгээл жэл хахадһаа үлүүтэй болоод байна. Энэ үе соо совхозойхидой хэһэн, бүтээһэн ажалыень хаража, үрэ дүнгыень сасуулжа, зарим тэды ажаглалта хэхээр болобо.

Теэд сэхыень хэлэхэдэ, совхоздо жэл хахад соо хэһэн ажалһаань тобойсо харуулжархиха үрэ дүн, амжалта, туйлалта үшөөл хомор.

Совхозһоо гүрэндэ тушаагдаха шахамал малай шэгнүүр хэр зэргэ нэмэнэб гэжэ хараад үзэе. Жэшээнь, томо болгогдохо бүрүү, хашарагуудай шэгнүүрые бүхыдөө 230 центнерээр нэмээхэ түсэбтэй аад, тэрэнээ оройдоол 68 центнертэ хүргөө. Ондоогоор хэлэбэл, жэжэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 620 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ аад, оройдоол 360 граммаар нэмээгээ. Үбһэ тэжээл яһала ехээр гаргашалбашье, малай харууһанай муугаар эмхидхэгдэһэн, малшадай оролдосо багатайгаар хүдэлһэнһөө боложо, совхоздо абтаһан мяханай өөрынь үнэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр дахин шахуу ехэ болоно.

"Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ тохёолдоо гээшэб? Түбхын түрүүндэ мал шахаха трестын, мүн үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө энэ шэнэ эмхидхэгдэһэн совхоздо ямаршье туһа хүргөөгүй, тон тоомжогүйгөөр хандаһан байна. Үнгэрхэдөө тэдэндэ 152 га тариалан, 870 га сабшалан, 3516 гектар бэлшээриин газар таһалжа үгэһэн аад, хажуугаархи ажахынуудынь (Баргажанай, Хурамхаанай, Дэрээнэй совхозууд, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз) тэрэнииень буляалдажа, эгээн ашаг багатай газараа тэдэндэ түлхихые оролдоһон байха юм.

— Газарыемнай һайнаар хэмжэжэ, ёһоор хилэ гаргажа үгөөгүй дээрэһээнь, хүршэ ажахынууд сабшалан, бэлшээриемнай таһа дүүрэнд, малаа адуулжархиха, үбһыемнай сабшажа абахаяа һанадаг, — гэжэ эндэхид гомдоно. Тэрэ мэтэһээ боложо, нёдондо бүхы газар дээрэһээ оройдоол 2000 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхээ болоһон юм, малынь тэрэ эгээрээ үбэлые арайхан гэжэ үнгэргөөд, хабарай хагсууда хооһодожо, ондоо тээһээ асарһан тэжээл дээрэ, ехэнхидээ хээрын бэлшээридэ ябажа гараа. Тиигэжэ байхадаа мал хайшан гээд таргалха, шэгнүүрээ нэмэхэб даа. Тиимэһээ үбһэ тэжээлдэ 22800 түхэриг гаргашалагдаха аад, аяар 44488 түхэриг гаргагдаа бшуу.

— Бодонөй совхозойхид мал шахажа шадааагүй. Ажахынууд малаа тушаангүй, өөһэдөө шахаад худалдаа һаань, гарзань һураггүй бага байха, малшье шэгнүүрээ ехээр нэмээхэ һэн, — гэхэ мэтээр управлениин зарим хүтэлбэрилэгшэд мүнөө бүхы зэмээ совхоздо тохохые оролдоно.

Али энэ совхоз хэндэшье хэрэггүй, миил дэмы эмхидхэгдэһэн ажахы гээшэ гү? Колхоз, совхозуудай һалбари бүхэниие тусхай шэглэлтэй болгожо, ажалыень шэнэ гуримаар эмхидхэжэ байһан мүнөө сагта адууһа мал шахаха, илангаяа жэжэ бүрүү, хашараг һайнаар, зүбөөр түлжүүлхэ тусгаар ажахы хэрэгтэй ха юм. Тэдэ ажахынуудта һайн газар таһалжа үгөөд, ажалыень зүбөөр эмхидхээд байбал, гаргаша багатайгаар мал шахаха, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ, гүрэндэшье эрхим шанартай, үнэгүй мяхан элбэгээр үгтэхэ байна. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, мал шахаха тусгаар совхоз гансашье Баргажанда бэшэ, хаа хаанагүй хэрэгтэй.

БОДОНОЙ МАЛ ШАХАЛГЫН СОВХОЗДО МАЛ МУУГААР ХАРУУҺАЛАГДАНА, ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛЭЭР ДУТАЛДАНА. ҮҮСЭЛЭЛГЫН ПУНКТНУУДАЙ АЖАЛ ЁҺООР ЭМХИДХЭГДЭНЭГҮЙ. ХҮРШЭНЭРЫНЬ ХАШАНА.

Теэд совхоз яахадаа бодото нэрэеэ харюулжа, урдаа табигдаһан зорилго дүүргэжэ шадаагүй гээшэб? Энээндэ хэн зэмэтэйб? Али мүнөө совхозой ажал түхэлдөө орожо, һайжаржа байна гү?

Үгы даа. Хуушанайхиһаа нэгэшье хубилаагүй. Энэ жэлдэшье нёдондоол малынь ёһоор таргалнагүй, шэгнүүрээ биратай нэмээнэгүй. Жэшээнь, июль һарада энэ совхоз шахамалнуудай шэгнүүрые 58,2 центнерээр нэмээхэ түсэбтэй аад, оройдоо 22,7 центнерээр нэмээгээ.

Илангаяа малые үүсэлхэ газартаа туужа абаашатарнь турана, муудана. Совхозой Могойтын отделениин хонишон Р. Б. Нимаевай 1260 хонид туубаридаа, мүн үүсэлэлгын пунктда удаан хооһоор баригдаһан дээрэһээ 25,7 центнерээр шэгнүүрээ хороогоо. Хонишон П. К. Коневинэй отарада баһал иимэ ушар үзэгдөө.

— Үбһэ тэжээлээр хангагдаагүй дээрэһээ малнай харгыдаа үлэн хооһоор байжа, ехэ турана, муудана. Жэшээнь, Баргажанай-Адаг малаа абаашахадамнай, үүсэлэлгын пунктда нэгэн гэбэл тэндэнь зайн галай гэрэлгүй гү, али уһагүй байгаад, үгышье һаа, ямар нэгэн ондоо техническэ дутагдалһаа боложо, тэрэнь хүдэлэнгүй, аяар недели хүлеэхэ баатай бологдоно. Энэ үе соо малнай зундаа уһа шабар соо гү, али халуун наранда хаалгатай байхадаа муудангүй яаха юм. Адуулха гэхэдэш бэлшээри дүтэ байхагүй, — гэжэ малшад гомдолоо хэлэнэ.

Гадна Бодоной совхозой отделенинүүд энэ жэлдэшье үбэлжэлгэдөө баһал биратай бэлдээгүй. Түсэбэйнгөө ёһоор 5700 центнер үбһэ абаха аад, мүнөө оройдоо 1000 үлүүтэй центнер үбһэтэй болонхой. Сабшалангайнь ногооншье яһала һайн, гектар бүриһөө 10 центнер үбһэ лаб абахаар байгаа. Теэд совхозой дирекци, отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд үбһэшэдэй ажалые һайнаар эмхидхээгүй, оройдоол 11 хүниие, 3 морин косилка, 3 морин тармуур табяад, һанаагаа амаршоо. Тиимэһээ мүнөө үбһэ ногооной хагдаржа, шэмэ шүүһээ гээжэ байхада, хэрэгтэй тэжээлэйнгээ гурбанай нэгыешье абаагүй байна бшуу. Энэ янзаараа һаа, саһа ороторшье хэрэгтэй үбһөө хуряажа шадахагүйл. Энээндэ хэн зэмэтэйб? Совхозой хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө зэмэтэй.

Тэрэшэлэн тэдэнэй хажуугаархи ажахынуудынь түрижэ, хашажа байдаг. Хэтэрхэдээ, Хурамхаанай совхозойхид Маригта гэжэ 135 га һайн сабшалангайнь ногооое адууһа малаараа гэшхүүлжэ, эдюулжэрхёо. Мүн Дэрээнэй совхозой мал Подыкат гэжэ газарта 90 га сабшалан, Баргажанай совхозой үхэр 150 га сабшалангын гэшхэһэн байна.

— Сабшалангыемнай һалгаабал, абыт, абарыт, — гэлдэжэ совхозой директор Р. С. Бадмаев, от[...] нүүдэй эрхилэгшэд Р. С. [...] Л. И. Трофимов гэгшэд үд[...] телефоноор дуу-шуу табилда[...] даг. Теэд тэрээнһээнь мүрт[...] гаранагүй.

Үйлэдбэриин управле[...] энээн тушаа «шэхэ дүлии, [...] балай» һуунгүй, Бодоной с[...] үгтэһэн газарые хуулита б[...] тэрэниие ондоо ажахынууд[...] лаараа гэшхүүлхэ, бу[...] ябадал эрид хорихо ёһотой.

Эндэ үшөө нэгэ дутагдал[...] гэхэдэ, совхозой хүдэлмэ[...] дунда ажалай журам һула, [...] ажаһуудал, байдал тушааш[...] рал багаар табигдана.

Энэ совхозой Песчанка г[...] хоной айлнууд зайн гэрэлһэ[...] гай керосинайшье лампагү[...] шангай галаар байдагынь [...] хэбтэр гээшэ ааб даа. Нэгэш[...] да радио байхагүй (батаре[...]

— Хоёрдохи жэлээ энд[...] харуулагданагүй. Мүн [...] һургуулигүй дээрэһээ ү[...] хаана һургахаяа мэдэнэгүй[...] дениин эрхилэгшэ дир[...] хөөрэлдэхэ болоходоо 5 м[...] дон ошодог юм, — гэжэ хү[...] шэд хөөрэлдэнэ.

Бодоной совхозой бодото [...] ажаллахынь тула тэндэхи [...] жанай совхозой нэгэ от[...] ондоо отделенитэй хамта[...] зарыень мал шахалгын [...] үгэжэ, тэндэ түбтэй болгоб[...] Гадна, тэдээндэ тариалан е[...] гаха хэрэгтэй. Малда эдю[...] мэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэ[...] ленинүүдтэхи ажалай эх[...] эрид һайжаруулан, зоной[...] байдал тушаа анхарал таб[...] хала. Тиигээгүй һаа, сов[...] үрэтэйгөөр ажаллажа ш[...]

Юрэдөөл, Бодоной совхо[...] то анхарал хандуулхаар [...]

С. Би[...]
хүдөө ба[...]

Олоной нюдэн хурса!

ПАРТИЙНО-ГҮРЭНЭЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН №4

Ургаса хуряалгын шанарые олониитын хиналтада абаха

оз, совхозуудай полинууд
аряа хуряалга үргэн дэлисэ-
ябуулагдажа байна. Хүдөөгэй
шэнэ ургасаяа түргэнөөр,
гөөр хуряажа, гүрэндөө 8,5
пүүд тарияа худалдаха гэ-
алис уялгаяа бэелүүлхын
мсэнэ. Тарияалан дээгүүр
, комбайнуудай хүнхинөөн
ишье замханагүй, бэлэдхэ-
тда автомашинанууд таһал-
һубарилдажа захалаа.
йно-гүрэнэй хиналтын орга-
лэгүүд болон постнууд тарияа
а, тэрэниие гүрэндэ ту-
талаар партийна
ашинуудта, кол-
хозуудай хүтэл-
шэдтэ, мэргэжэл-
бодото туһаламжа
, илангаяа ху-
шанарай хойно-
хинаха, ороохо
гээлтэтэй тэмсэхэ гэжэ
. Энэ зорилгоор поле-
нууд, тракторно-тарияан ажа-
бригаданuudта, бэлэдхэлэй
уудта партийно-гүрэнэй хи-
хэдэн зуун постнууд эмхид-
, тэдэнэр комитедүүдэй хү-
эгшэдтэй хамта саг үргэл-
үнгэргэнэ, хуряалгын ша-
алгана.
р-Шэбэрэй партийно-гүрэнэй
н комитет (түрүүлэгшэнь
Кривогорницын) комитедэйнгээ
,үйлэдбэриин управлениин
лтэдэй хүтэлбэри доро 18
бригада эмхидхэһэн байха
нэй хүсөөр управлениин бү-
хынуудта ургаса хуряалгын,
эрэ тарияа сэбэрлэлгын, ороо-
гын хүдэлмэри шалгагдаһан
Тиихэ үедэнь али олон дутаг-
ушарһан, тэрэниие усадхаха
бодото хэмжээнүүд абтаа.
бригаданuudай туһалам-
тоог дээрэ хэбтэһэн тарияае
лэй пунктда дары зөөхэ ху-
эмхидхэгдээ һэн.
ын совхозой хиналтын бүлэг
эгшэнь нүхэр Корыстелев)
ий отделенидэ хадагдаһан
уугаар суглуулагдана гэжэ
ээд, 15 гектар дээрэ баал-

һаа улэһэн тарияе дахин суглуулжа, 15 центнер тарияа нэмэжэ абаһан байгаа. Пограничнэ совхозой хиналтын бүлэгэй гэшүүд (түрүүлэгшэнь нүхэр Гайфутдинов) Охотниково гэжэ газарта жаткын машинистнууд Валеев, Юможапов гэгшэд 75 гектар тарияа үндэрөөр хадаа, комбайнернууд Самбуев, Намдыков гэгшэд баал хүсэд һайнаар суглуулаагүй гэжэ элирүүлһэн байгаа. Тиигээд хуряагдаһан полинь тушаагдажа абтаагүй, зэмэтэ хүнүүд хэһээгдэһэн, гээгдэрһэн тарияан суглуулагдаа һэн. Мүн энэ совхозой Харьяастын адаг гэжэ газарта 62 га шэниисэ гектар бүридэ 1,5 центнер гээлтэтэйгээр хуряагдаа гэжэ олониитын шалгагшад тодоруулһан байна. Тиигээд тэрэ бүлэгэйхид баалнуудые дахин суглуулһан байха юм.

Хориин үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой, Чисаанын совхозой хиналтын бүлэгүүд мүн лэ хуряалгын муу шанартайгаар үнгэргэгдэһыень элишэлжэ, тарияанай гээлтые усадхаха талаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта хэмжээ абаһан байна.

Тиигэбэшье, партийно-гүрэнэй хиналтын зарим комитедүүд, бүлэгүүд болон постнууд ороохоной гээлтэтэй тэмсэхын тулада ургаса хуряалгые түргэнөөр ябуулха хэрэгтэй байһые обёоронгүй, хуряалгын хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарал бага табяа. Зүгөөр хуряалгын техникые бүтээсэ багатайгаар ашаглаха, ажалай журам эбдэхэ ябадал зарим механизаторнуудай зүгһөө үзэгдэдэг, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ургаса хуряалгын хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал гаргадаг байна бшуу.

Талын булаг гэжэ газарта Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гол тарияалан нэмжыдэг. Тиимэһээ эндэ хэдэн олон комбайнууд, автомашинанууд сугларанхай. Теэд техническэ элдэб шалтагаанаар комбайнууд олоороо миин зогсоно. Колхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эбдэрһэн машинануудые саг соонь заһабарилха талаар яаралтай хэмжээ абангүй, һанаа амар ябажа байха юм. Сэлэнгын РТС-һээ туһалхаяа ерэһэн автомастерской механизаторнуудта бодото туһаламжа хүргэнэгүй, колхоз РТС хоёрой хоорондо гүйлгэхэһөө ондоо юумэ байхагүй. Иимэ байдалые мэдэжэ байгаад, колхозой хиналтын бүлэг (түрүүлэгшэнь нүхэр Батуев) ямаршье хэмжээ абаагүй, эдэ дутагдалнуудтай эбсэшоод байдагынь гэмшэлтэй. Тиин нүхэр Батуев эндэхи сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр ажалладаг байха юм.

Хуряалгые түргэнөөр, богони болзорто үнгэргэжэ шадаал һаа, ороохо тарияан гээлтэдэ орохогүй юм гэжэ мартаха ёһогүйбди. Тиимэһээ партийна, советскэ болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, тэрэ тоодо партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай хүдэлмэрилэгшэд болон эдэбхитэд гол анхаралаа хуряалгын техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ хэрэгтэ хандуулха ушартай. Энээнэй түлөө хуряалгын машинануудай хойноһоо техническэ харууһа һайнаар хангаха, тэндэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ зохид һайн байра байдал олгохо, хоорондонь социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ болоно. Аали нобшо ябадалтай, ажалдаа хайша хэрэг, харюусалгагүйгөөр хандаха баримтануудтай эрид тэмсэхэ шухала.

Хуряалгые хурданаар үнгэргэхэмнай гээд тарияа гээлтэдэ оруулжа, тэрэниие гутаажа огто болохогүй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай хүдэлмэрилэгшэд, манай олон эдэбхитэд поли бүхэниие шалгажа, хэр үндэрөөр хадагдааб, суглуулагдаагүй хоолосууд үлөөгүй гү, тарияан хэр һайнаар сохигдооб, һолоомоноор ороохон гаранагүй гү, тоог дээрэ тарияан гутанагүй ха гү гэжэ саг үргэлжэ хинажа байха үүргэтэй. Тиихэ зуураа, элирүүлһэн дутагдалнуудаа дары усадхаха хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Ороохо тарияанай тоо бүридхэлэй һула, колхоз, совхозуудта ороохоной һахюулгүй байдаг дээрэһээ зарим хойрог хүнүүд тэрэниие хулгайлхые һэдэнэ. Тиимэһээ ороохо тарияа хулгайлха, арад зоной энэ баялигта хара һабараа хүргэдэг хүнүүдтэй эрид тэмсэхэ, нюур сахингүй элишэлхэ, хүүлиин ёһоор тэдэниие хэһээхэ хэрэгтэй гээшэ.

Гүрэндэ тарияа тушааха хэрэг колхоз, совхозуудай нангин уялга болоно. Тиигэбэшье зарим хүтэлбэрилэгшэд нютагайнгаа тала харалсажа, гүрэндэ тарияа тушааха гэжэ яарадаггүй, тогтоогдоһон график дүүргэнгүй һуудаг. Иимэ гүрэндэ харша ябадалтай партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүд, эдэбхитэд эрид шангаар тэмсэхэ зэргэтэй.

Гэхэ зуура партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай шалгалта хэжэ үзэхэдэ, гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнуудта, бааза, элеватор, тээрмэнүүд дээрэ ороохо тарияанда эзэн бусаар хандаха, тэрэниие гутааха, үрилтэдэ оруулха баримтанууд элишэлэгдэһэн байха юм. Зэдын. Суулгын пунктнуудта нёдондо абтаһан тарияан нилээд ехээр дутаһан байшоо. Мүн Улаан-Үдын мелькомбинатда байгша ондо талха тарияа хулгайлха баримтанууд 22 дахин үзэгдөө.

Урдаhь Зэдын бэлэдхэлэй пунктда складые даажа байһан Харацаев гэгшэ 6105 түхэригэй продукци болон мэшээг дутааһан байха юм. Поперечнын тарияа тушаан абадаг пунктын складые даагша Жданов 19 мэшээг хара тарияа газаашань худалдаха гэжэ нюугаад байһанаа баригдаа.

Эдэ бүхы баримтанууд юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, республикын хилээмэнэй продуктнуудые эрхилдэг управлениин предприятинуудта тоо бүридхэл һулаар табигдаһан, хүнүүдынь һайнаар шалгагдан табигдадаггүй байһан. Энэ управлени (начальнигынь нүхэр Дронов) гүрэнэй талха тарияае бүтэн бүрин байлгаха талаар эрид хэмжээ абаагүй, пунктнуудта саг үргэлжэ шалгалта хээгүй байшоо.

Эдэ бүхы асуудалнуудаар партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитет шалгажа үзөөд, өөрынгөө заседани дээрэ хараһан байна. Тиихэдээ элирүүлэгдэһэн бүхы дутагдалнуудые түргөөр усадхаха эрилтэ нүхэр Дроновто табяа. Талха тарияа үриһэн, гээлтэдэ оруулһан баримтануудые һарын туршада һайса шалгажа үзөөд, зэмэтэй хүнүүдтэ хуулиин ёһоор хэмжээ абаха гэһэн эрилтэ тус управленидэ табигдаһан байна.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүд, бэлэдхэлэй пунктнуудта эмхидхэгдэһэн постнууд тарияанай шанар хэр зүбөөр тодорхойлогдожо абтанаб, пунктда ороһон тарияан хэр зүбөөр хадагалагданаб, хилээмэнэй продуктнууд хэр зүбөөр гаргашалагданаб гэжэ хододоо шалгажа байха уялгатай. Талха тарияа хулгайлһан, гутааһан нэгэшье баримта партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай анхаралда абтангүй үнгэрхэ ёһогүй.

Б. Семенов,
КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

БАЯЛИГАА ХЁРХООР ХАМГААЛНА

Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай поли дээгүүр бараг һайн ургаса гараа. Тэрэнээ саг болзортонь гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа абаха, гүрэнэйнгөө амбаарта шадаал һаа ехэ тарияа оруулха зорилго табигдаад, бүхы колхоз, совхозуудаар ажалай халуун хаһа үргэн далайсатайгаар улам эршэдэнэ. Хэрбээ мүнөө намарайнгаа ургасын арбанай нэгэхэншье хубиие муу шанартайгаар хуряагаа һаамнай, хэдэ мянган центнер тарияан газар дээрээ үлэшэхэ бшуу. Тэрэшэлэн ороохо зөөхэ, хадагалха, хатааха хэрэгсэлнүүдэй муугаар заһабарилагдаһанһаа дулдыдажа, шэнэ ургасамнай мүн лэ хохидолдо ороходоо торохогүй. Тиимэһээ хуряалгын үедэ саг үргэлжэ хинан шалгажа байха гээшэ ехэ удха шанартай болоно бшуу.

Хуряалгын хүдэлмэриин үшөө эхилээдүй байхада колхоз, совхозуудай партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгүүд ургаса хуряалгада хабаатай бүхы хэрэгсэлнүүд хэр бэлэн ааб гэжэ шалгажа үзөө һэн. Энэ шалгалтын ашаар горитой дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ, саг соогоо зайсуулагдаа бэлэй.

Тарияа хадалга, зөөлгэ, тушаалга дээрэ тусхай постнууд бии болгогдоо. Хиналтын бүлэгүүдэй, мэргэжэлтэдэй, бригада болон отделениин хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай тусхай комисси поли бүхэниие хуряалгын һүүлдэ тушаажа абаха ёһотой гэһэн тогтоол абтанхай.

Мүнөөнһөө эхилжэ ерэхэ жэлэйнгээ ургасада һанаагаа табиха шухала. Поли дээрэхи һолоомо саг соогоо хуряагдажа, намарай паар хахалалга хэр зэргэ ябуулагданаб гэһэн асуудалаар һонирхохо тусхай комисси бии.

Механизаторнууд, автомашинын жолоошод мүнөө намарай ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха гэжэ ехэ оролдолго, зориг гаргана гэжэ хэлэлтэй. Тиибэшье зарим ажахынуудта энэ хэрэгые тоохогүй ябадал гарана. Жэшээлхэдэ, «Эрдэм» совхозой 3-дахи отделениин полинууд дээрэ хүдэлдэг лафетнэ жаткын мотовиланууд гүйсэд һайнаар заһабарилагдаагүй дээрэһээ ургасын гектар бүридэ 1,5—2 центнер ороохон гээгдэдэг байгаа. Энэ ушар тэрэ дарыдаа совхозой дирекцидэ дуулгагдаад, зохихо хэмжээ абтаһан байна. «Коммунизм» колхозой правлени мүндэртэ сохюулба гэжэ шалтаад, гектар бүриһөө 3—4 центнер ороохо абтамаар полинуудаа «намарай паар болгогты» гэһэн заабари хоёрдохи бригадада үгөө һэн. Тус бригадынхид түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хэрэглэнгүй, тарияа унагаалгаяа хуушанайхидаал адляар түхэреэлүүлэн хадаһан дээрэһээнь, полиин захаархи баалнууд үлэшэхэ гү, али гэшхэгдэшэхэ ушар тохёолдоно. Эдэ дутагдалнууд хинагшадай анхаралда абтажа, дары усадхагдаа.

Бухы ажахынуудай зарим полинууд дээгүүр ехэ, бага харгынууд хүндэлэн гараһан байдаг. Харгы дээгүүр хаягдаһан баалнуудые суглуулха зорилготойгоор агрегат бүхэндэ гар тармуурнууд барюулагдаһан байна.

Үргэн олон колхознигуудай, хиналтын комитедэй гэшүүдэй оролдолгоор тарияа хулууха ябадал зайсуулагдана. Логовскиин нэрэмжэтэ, «Забайкалец» колхозуудта, Охин-Булагай совхоздо хулгайшад баригдаа, тэдэнэр һаяар хуулиин урда зогсохонь.

Мухар-Шэбэрэй тарияашад оронойнгоо амбаарта 2,5 миллион пүүд тарияа оруулха угаа хүндэтэй уялга абаа. Энэ нангин уялгаяа дүүргэлгэдэнь партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй бүлэгүүд, үнэн сэхэ колхознигууд, комсомолой «прожекторнүүд» ургаса хуряалгын шанар сахижа, дутуу дунданuudые саг соонь элирүүлжэ, туһалха ёһотой.

В. Кривогорницын,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

ГАХАЙ: — Шамдагты, хүбүүдни, эдижэл абагты!
ҮНЕЭД: —Эзэмнай үшөөл удаан унтаһай.

Һурилэгдэһэн үбһэ хэмжээд үзэхэдэ...

Барханай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгэй (түрүүлэгшэнь нүхэр Раднаев) гэшүүд һурилэгдэһэн үбһэ хэмжэжэ үзөө. Тиихэдэнь аяар 700 центнер үбһэн дуташоо. Цыден Цыремпиловэй звенодо 139 центнер, Базар Гармаевай—105, Бадма Будаевай 72 центнер гэхэ мэтээр дутаһан байха юм. Дутаһан үбһэниинь ажалай түлбэриһөө гаргагдаа.

Мүн элдэб хүнүүд колхозой правлениин зүбшөөлгүйгөөр артелиин газар дээрэ үбһэ сабшаһан байгаа. Тиимэшүүлэй сабшаһан 100 центнер үбһэн абтаа.

Хиналтын бүлэг гансахан энээгээр ажал ябуулгаяа хизаарлана бэшэ. Тэдэнэр колхозой гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ элсүүлхэ талаар ехэ юумэ хээ. Үмсынгөө ажал хараад, колхозой үйлэдбэридэ хүдэлдэггүй гэрэй эзэн эхэнэр Цырма Очировна Ширеторовае нүхэдэй сүүдтэ хаража үзөө. Тэрэнэйнь һүүлээр эхэнэрнүүд бултадаа сабшалан дээрэ гараһан байна.

Ч. ДАНДАРОВ.
Баргажанай управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

имээр хандажа болохо аал?

ооһо тарияан гээшэ гүрэнэй-
, хамтымнай баялиг гэжэ
ндэ мэдээжэ. Тиимэһээ
аяа гээлтэ, хоролтогүйгөөр
жа абаха гэжэ хаа хаанагүй
оно.
игэбэшье, зарим нэгэн ху-
лааһан хэрэгтээ харюусал-
гөөр хандажа, ороохо тарияа-
ээр гээнэ. Үльдэргын «Ком-
м» колхоз (түрүүлэгшэнь
Бальжанов, главна агро-
нүхэр Аюшин) ургаса ху-
лдаа бэлэдхэл муутайгаар
, 40 гектар горох ехэ гээл-
ээр хуряаба. Эндэ бобово
алнуудые хуряаха жаткаяа
лэнгүй, миин юрын жат-
хадаһаниинь горох угаа
гээгдээ. Гээлтэ гаргагшад
гдэһэн байна.
сэнгын совхоздо эмхидхэг-
н хиналтын бүлэгэй гэшүүд
хуряалгын шанарые шал-
үзөө. Тиихэдэнь жаткануу-
муугаар заһагдаһан, һайса
уулагдаагүй дээрэһээ шэ-
далантайгаар, дан үндэрөөр
аһан байшоо. Зарим газар-
ниисэ 32 сантиметр үндэ-
хадагдаа. Иимэ баримтанууд
зой 1-дэхи отделенидэ (бри-
нүхэр Пермяков) үзэгдэ-
байна.
рэшэлэн колхоз, совхозуудай
тын бүлэгүүд болон пост-
хонидоо искусственна ар-
хэр зэргэ үрэжүүлжэ бай-
шалгаа. Тиихэдэнь баһал
дутагдалнууд ушарба. Хэ-
ын совхозой эхэ хонидой
и отаранuudта хонид искус-
нна аргаар үрэжүүлэгдэнэ-

гүй гэжэ элишэлэгдээ. Техник-үрэжүүлэгшэдээр ажалдаа һайса дүршөөгүй хүнүүд табигдаһан байна. Бэдэрдэг хусанuudынь тамир муутай, тиигээдшье үсөөн байха юм. Жэшээнь, хонишон Будаевай 580 хонитой отарада миил 4 бэдэрдэг хуса табигданхай. Техник-үрэжүүлэгшэ С. Ринчинова хонидтоо хуса һула табижархёод, тэды толгой хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ гэһэн худал мэдээ хүргэжэ байһаниинь элишэлэгдэжэ, зэмэтэ хүнүүд хэһээгдээ.

Н. Егоров,
Хориин управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

ХУЛГАНААНУУД: —Эдээн шэнги мэшээг мэшээгээр хулгайлдаг һаа...

юдэ далдалагшад баригдаа

ай управлениин ажахы-
й үйлэдбэриин гол һал-
хонин ажал болоно. Тии-
хонидоо олоор үдхэхэ,
дөө һайн шанартай ноо-
яха тушааха гээшэ эндэ-
олхоз, совхозуудай нангин
мүн.
гөөр энэ шухала хэрэгтээ
усалгагүйгөөр хандаха
мтанууд зарим газарта
энэ. Һаяхан манай хи-
н комитет Ториин совхо-
1-дэхи отделениин хони-
Стряпунин, Кречетов гэг-

шэдэй отаранuudта ошожо, эхэ хонидой хэр һайнаар үрэжүүлэгдэжэ байһые шалгаһан байна.

Эдэ отаранuudай хонидые үрэжүүлхэ пунктда технигээр нүхэр Улахинов ажалладаг. Сентябриин 2-то хоёр отарада 70 хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ гэжэ мэдээсэгдэһэн байгаа. Теэд шалгажа үзэхэдэ, тэндэ эды шэнээн хонидые үрэжүүлхээр хусын үрэ асарагдаагүй байшоо.

Бэдэрдэг хусануудынь һүрэг соогоо һула табигданхай, пунктын байрада хүнэй хүдэлһэн янзагүй байба.

Энэ баримтые партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, хуурмаг мэдээ үгэжэ, искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэриие муугаар ябуулжа байһан техник-үрэжүүлэгшэ Улахиновта мүнгэн яла ашагдаа. Хонишодой бригадын бригадир нүхэр Павлов, отделениин зоотехник нүхэр Борисов гэгшэдтэ зэмэ тохогдоо.

Колхоз, совхозуудаар эмхидхэгдэһэн бүлэг, постнууд эдэ үдэрнүүдтэ ороохо тарияанай гээлтэтэй тэмсэхэ талаар ехэ юумэ хэжэ байнхай.

А. Шатуев,
Зэдын управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Шофер хүбүүнэй һаланда шубуу шонхор

АША ҮРЭТЭЙ ШАЛГАЛТЫН ТҮЛӨӨ

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд болон постнууд олон янзын ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Тэдэнэр элирүүлһэн дутагдалнуудаа усадхаха гэжэ оролдоно.

Һаяхан партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитет Кабанскын үйлэдбэриин управленидэхи хиналтын комитедэй, тэндэхи бүлэгүүд болон постнуудай хэр аша үрэтэй шалгалта хэдэг байһыень хаража үзөө. Олонхи шалгалтань ашатай, экономическа ехэхэн туһатай байгаа гэжэ элирүүлэгдэбэ. Хабарай тарилгада бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ үедэ хэгдэһэн шалгалтануудаар ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдээд, дары усадхагдаһан юм.

Ургасын хойноһоо харууһалха үедэ бүлэгүүд болон постнууд хартаабхын үбһэ түүхэ, шоройень обоолхо хүдэлмэри онсо хиналтадаа абажа, отделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые, бригадирнуудые һанаа амар һуулгаагүй, колхозуудай правлениин, совхозуудай дирекциин заседани дээрэ энэ асуудал хэдэ дахин табигдаһан байна.

Ойморойн совхозой 2-дохи отделенидэ таригдаһан 3 га хартаабха буртаг үбһэндэ дарагдажа байна гэжэ элирүүлэгдээ һэн. Теэд энэ үедэ үбһэ хуряалга эхилшоод, совхозой бүхы хүдэлмэришэд сабшалан дээрээ гараһан байгаа. Хиналтын бүлэгэй гэшүүд өөһэдынгөө хүсөөр гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые, һурагшадые эмхидхэжэ, хартаабхын үбһэ бүхыдэнь түүлгэжэ шадаа.

Бусадшье ажахынуудта эмхидхэгдэһэн хиналтын бүлэгүүд, постнууд иимэрхүүгээр ажаллаһан байна. Эдэ бүгэдын ашаар управлениин ажахынуудта хартаабхын ургаса нёдондонойхиһоо хоёр дахин дээгүүр.

Мүн кукурузын, ороохо тарияанай ургасын хойноһоо хэр харууһалнаб, тэжээл хэр бэлэдхэгдэнэб, тарияа хуряалгадаа хэр бэлдэнэб гэжэ партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгүүд, постнууд оло дахин шалгажа үзөө. Элирүүлһэн дутагдалнуудаа тэдэнэр совхозуудай дирекцидэ, колхозуудай правленидэ, тэндэхи парткомуудта мэдээсэдэг заншалтай.

Байгалай совхозой 1-дэхи отделениин хиналтада туһалха бүлэгэйхид бригаданuudта продукциин үнэ сэн хямдаруулха талаар юун хэгдээб, ажалай тоо зүбөөр бүридхэгдэнэ гү, ажалай түлөөһэн ямар бэ гэжэ хаража үзөө. Энэ шалгалтын үедэ элирүүлэгдэһэн олон дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд абтаһан байха юм.

Кабанскын управлениин ПГК-тай дурадхалаар шалгалтын үедэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд управлениин ажахынуудай экономистнуудай, бухгалтернууд болон хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Зүблөөнэй һүүлээр хэгдэһэн ажалай, абтаһан продукциин тоо бүридхэл нилээд гуримшуулагдаһан, гүрэнэй зөөри үбэршэлдэг баримтанууд нилээд үсөөрһэн байха.

Гэхэ зуура, эндэхи комитет, бүлэг болон постнууд шалгалтаар элирүүлһэн дутагдалнуудые хододоо усадхажа шадана гэхын аргагүй. Зарим ушарта бүхы юумэеэ шалгалтаар лэ хизаарлашана. Жэшээнь, партийно-гүрэнэй хиналтын комитет кукурузын ургасын хэр харууһалагдажа байһыень шалгаһан юм. Тэрэ үедэ кукуруза буртаг үбһэндэ дарагдана, зурууд хоорондохи элдүүрилгэ хэгдэнэгүй гэжэ элирүүлэгдэһэн байна.

Тиимэ шалгалта мүн «Заветы Ильича» колхозой хиналтада туһалха бүлэг (түрүүлэгшэнь нүхэр Гергель) үнгэргэһэн байха. Зүгөөр кукуруза хуряалгын эхилхэдэ, Югово тосхоной дэргэдэхи ехэ талмай дээрэ гэхэ гү, али колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Настниковай, хиналтын бүлэгые даагша нүхэр Гергель гэгшэдэй гэрэй захада гэхээр кукурузын тарилга буртаг үбһэндэ дарагдажа, биратай ургаса абтаагүй бшуу. Мүн энэ колхоздо ургаса хуряалгын техникэ хэр бэлдэгдээб гэжэ шалгагдаһан байгаа. Тиигэбэшье, тус колхоз ургаса хуряалгаяа муу бэлэдхэлтэйгээр угтаһан байха юм. Иимэ ямаршье аша үрэгүй шалгалта хэндэшье хэрэггүй гээшэ.

Шалгалтаар элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые тэрэ дорони усадхаха хэмжээнүүдые абаха талаар хиналтын бүлэгүүд ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ өөһэдынгөө дурадхалые хэлэхэ, партийна комитедтэ хандаха уялгатай. Хэрбээ тэдэнэрэй хэмжээ абажа үгөөгүй һаань, үйлэдбэриин управлениин хиналтын комитедтэ, эсэсэй эсэстэ партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитет хүрэтэр мэдээсэхэ ушартай. Тиихэдээ элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые заатагүй усадхажал һалаха болоно.

Эндэхи олохон бүлэгүүд болон постнууд һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ һуладхаһан, зарим бүлэгүүд орой юумэ хэхээ болишонхой. Иимэ бүлэгүүд «Заветы Ильича» колхоздо, Ойморойн, Кабанскын совхозуудта үзэгдэнэ. Хиналтын бүлэгүүдэй гэшүүд сугларжа хөөрэлдэнэгүй, тэдэндэ хүдэлмэриин тусхай түсэб байхагүй. Бүлэгүүдэй олохон гэшүүдынь ямаршье даабаригүй ябажа байна.

Кабанскын управлениин ажахынуудта эмхидхэгдэһэн хиналтын бүлэгүүд, постнууд малай фермэнүүдэй хүдэлмэриие орой хинан шалгаагүй байха юм. Зүгөөр эндэхи колхоз, совхозууд гүрэндэ һү, үндэгэ худалдаха түсэбөө мууса дүүргэжэ, малаа үхэл гарзада оруулжа, эхэ малаа һубайруулжа байдаг. Мүн тэдэнэр ажал хэдэггүй, архи уугаад, хулгай хээд, нюусаар загаһа бариад ябадаг хүнүүдтэй ёһотоор тэмсэнэгүй.

Партийно-гүрэнэй хиналтын органуудта манай партиин Центральна Комитет ехэхэн анхаралаа хандуулна, ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ тэдэнэр ехэ үүргэ дүүргэхэ гэжэ найдана. Тиимэһээ хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай хүдэлмэриие һайжаруулха гээшэ партийна эхин организацинуудай шухала зорилго болоно. Энээн тухай партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитедэй заседани дээрэ хэлсэгдэжэ байна.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдэй, бүлэгүүд болон постнуудай гэшүүд! Тарияанай гээлтэ, хоролтотой, ороохо гутааха, хулгайда абхуулха ябадалтай эбсэшэгүй шангаар тэмсэгты!

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной сентябриин 10.

ЗҮРХЭНЭЙ ДУРАСХААЛ

(Болгариин социалис революциин 19 жэлэй ойн үдэртэ)

Түрэл Коммунис партиин ударидалгаар, Совет Армиин хани ёһоной туһаламжаар Болгариин ажалшадай фашизмда эсэргүүсэн тэмсэлдэ бодоһонһоо хойшо эгсэ 19 жэл үнгэрбэ. 1944 оной сентябриин 9—болгар ажалшадай эрхэ сүлөөгөө олоһон үдэр. Тиихэдэл элдин үргэн эндэхи газар дайда дээгүүр социализмын арюун агаар эбхэрэн, сохилон ерээ һэм шуу.

Агуу илалтын энэ үдэр хүрэтэр баатарлигаар тэмсэжэ унаһан дайшалхы совет сэрэгшэдээ аха дүү болгар арад хододоо һанан дурсадаг юм. Элэ үдэрнүүдтэ ороной хото, хүдөөгөөр, нарата талын ногоон аралнуудаар ябаа һаа, хэтэ мүнхэдөө харуулда зогсоһон олон тоото нангин хүшөөнүүдэй дунда ялагар сагаан шулуун дээрэ ураар һиилэжэрхиһэн соморхон дурасхаалай тэмдэгүүдтэй ушархат.

«1944 оной майн 15-да баатарлигаар наһа бараһан эрэлхэг совет лётчигууд капитан В. Л. Неверовтэ, старшина М. А. Воронинdo хэтын дурасхаал...». Һүрөөтэ Хара далайн эрьедэхи хабсагайн үндэртэ ингэжэ һиилээтэй. Мүн тэрэл үеын хатуу шанга тулалдаануудай нэгэндэ ами наһаяа үгэһэн совет матрос Красюк гэгшын арюун хүүр Варна хотын Приморнин парка сэсэрлиг соо оршодог.

Алтарма шарахан акаци, сагаахан хуһануудаар намилзадаг сэнхир Дунайн эрье шадар илалтын түгэсэхэ үеэр мүн лэ эрэлхэгээр унаһан 152 совет солдат, офицернүүдэй нангин хүүр эндэ бии. Аха дүү болгар арадай иимэ зол жаргалта, жабхаланта һайхан ерээдүйн түлөө эндэ мүнхэрэн нойрсогшодой хүүрнүүд хэзээ бүхэндэ үнгын таримал сэсэгүүд соо нэнгэн оршодог. Илангаяа баяр ёһололой үдэрнүүдтэ энээ руу хүн зон олоороо харгылдаг юм. Энэньшье ойлгосотой ааб даа.

Үльгэр түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй гэхээр эды ехэ эрэлхэг габьяа гаргаһан совет баатаршуул тухай домог суу эндэ хэзээдэшье залиран унтархагүйл. Үзэсхэлэн гоё Рила гэжэ үндэр хадын хормойдо үни заяанай оршодог Благоевград хотын ажалшад иимэ нэгэ домог мүнөөшье мартадаггүй. Урдын партизан, мүнөө энэ хотын окружной арадай соведэй хүдэлмэрилэгшэ Борис Манов бидэнэртэ ингэжэ хөөрэбэ.

Энэнь 1943 оной ноябрьда болоһон хэрэг. Болгариин эрхэ сүлөөгэй түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ, коммунист-подпольщик Арсо Пандурскиин отрядта Улаан Армиин залуухан лейтенант-коммунист Иван Вальчук ерэжэ ороо бэлэй. Тэрэ эндэхи эдэбхитэд-подпольщигуудай туһаламжаар Благоевградтахи фашис түрмэһөө зугадаһан байгаа. Мүнөө һанахадам, бэеэр дунда зэргын, һүбэлгэн хурса, шуумар янзын хүбүүн һэн. Тэрээнһээл совет орон, совет хүнүүд тухай гайхамшагта үйлэ хэрэгүүдые түрүүшынхеэ дуулаа, мэдээ һэмди.

Бидэ Ванюшатай һүртэ тулалдаан соогуур фашис алууршадые нэгэтэ бэшэ шашхуулдаг, шархинь хатаадаг байгаабди. Айхые огто мэдэхэгүй, хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг гайтай шумууһан хүбүүн бэлэй. Тиимэл хадань Ванюшаяа үбгэн залуугүй булта хүндэлдэг, ехээр дурладаг һэмди. Ямаршье бэрхэшээлтэ сагай тохёолдобол, отрядай хүн зониие урмашуулжа, этигүүлжэ шададаг. Тиимэһээ илалта заабол туйлахын этигэл түрүүлдэг—иимэл хүн байһаараа минии сээжэ зүрхэндэ үлэнхэй. Нэгэтэ манай отряд фашистнуудай харата муухай һабарта яаха аргагүйгөөр орошоо бэлэй. Тэрэ һүниин һүрөөтэ аюултай, тэнсэхын аргагүй шанга тулалдаанда отрядаймнай командир Арсо Пандурский, ород лейтенант Иван Вальчук болон бусад дайшалхы хани нүхэднай наһа барашоо бэлэй. Энэнь 1944 оной январиин түлэг янгинама хүйтэнөөр һэн.

Тэрэ гэһээр... хорин жэл болоо. Эрэлхэг хүбүүдэйнгээ эгүүридэ мүнхэ хэрэг, габьяа болгар арад мартаагүй, теэд мартахашьегүй. Манай дүтын хани, дайшалхы нүхэр Иван Вальчук «Арадай сүлөөгэй түлөө» гэһэн орден хайрада хэтэ мүнхэдөө хүртэнхэй.

Клара ОРЛОВА,
ТАСС-ай корреспондент.
Благоевград—Софи.

Болгариин Арадай Республикада Кремиковско металлургическа комбинат баригдажа байнхай. Энэ тон томо комбинадта шэн зоригтойгоор ажалладаг хүнүүд олон. Тэдэнэр нормоёо дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ, социализмын материально-техническэ үндэһэ һуурнин түшэг бологшо хүндэ индустриие хүгжөөлгэдэ эрхим туһа нэмэриеэ оруулалсана. Зураг дээрэ: хабсаргагшадай бригадын бригадир Здравко Борисов. Ажал хэхэдээ баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө энэ хүн зургаан орденоор шагнагданхай.

ТАСС-ай фотохронико.

Шефүүднай туһална

Республикын фабрика, заводууд, эмхи зургаанууд шефтээ абаһан колхоз, совхозуудай ниитынгээ малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэдэнь, таряа хуряалгаяа саг соонь дүүргэлгэдэнь ехэ туһа хүргэнэ. Манай Баргажанай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозые райпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд шефтээ абаһан юм. Хүндэтэ шефүүднай зундаа үбһэ хуряалгада хабаадалсан, 500 гаран центнер үбһэ бэлэдхэжэ үгөө.

Үбһэ хуряалсаһан пенсионер Иван Николаевич Ожигов илангаяа шадамар бэрхээр ажаллаа. Нүхэр Ожигов һүри хаяхадаа, гарааршье сабшахадаа үдэр бүриингөө даабариие үлүүлжэ, залуушуулда ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг байгаа. Мүнөө шефүүднай колхозой таряа хуряалгада олоороо хабаадалсажа байнхай.

Г. Бадмаев,
Уланай сомоной соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Хоёр мянгаад центнер горох колхозой тоог дээрэ оро... «ОС-4,5» машинаар тэрэниие сэбэрлэжэ, үрэһэндэ хаана. М... Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (Баргажан) 400 гаран центнер го... үрэһэ бэлдэбэ. Зураг дээрэ: тус колхоздо туһалхаяа ерэһэн У... Үдын оёдолой фабрикын оёдолшо Галина Маркова горох сэбэ... байна.

А. БОРИСОВАЙ фото.

Алиш тээшээ дүрбэн тэгш...

Сандан Аюшеевич Цыденов эрхим киномеханик гэжэ тоологдодог. Доодо Бургалтайн киноустановкын киномеханигаар хэдэн жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа, «Мир» колхозой гэшүүдэй магтаалда ороһон нүхэр. Үнэхөөрөөшье ажалдаа үнэн сэхээр, оролдосотойгоор хандадаг.

Баян ургаса хуряалгын халуун хаһын эхилхэтэй зэргэ Сандан Аюшеевич комбайнероор хүдэлжэ, колхоздоо туһалха дура хүсэлтэй б... мэдүүлбэ. Аймагай со... һаг тэрэнэй үүсхэлые һ... дэмжээ.

Таряа хуряалгын тү... үдэрһөө коммунист нү... денов «ЖР-4,9» жаткы... нистаар хүдэлжэ, үдэр... дэ 27—30 гектар шэни... дана. С. А. Цыденов ... гын дүүрэтэр 400 гекта... хадаха уялгатай.

П. Хал...
Зэдэ.

Элдэб һонин

✦ Далайн уһанай тонно бүхэндэ 50 миллиграмм шахуу алтан байдаг. Тэрэниие дэлхэй дээрэ ажаһууһан хүн бүхэндэ хубаахада 35 тонно шахуу алтан болоно.

✦ Түргэн барилга—мүнөө үеын гайхамшаг туйлалта байһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье Сен-Манси-ле-Тулда (Франци) 1125 ондо баригдаһан туд бүридөө 18 метр үндэртэй башни хоёр долоон хоног соо бодхоогдоһон байха юм.

✦ 70 наһатай хүн 23 жэл соо унтаһан. 13 жэл соонь дуугарһан, 6 жэл соонь эдеэлһэн гэжэ тодорхойлогдоо.

✦ Тайгайнайкеда (Африка) баобаб гэжэ модон ургадаг. Тэрэ модон таба мянган жэл соо ургаһан байха юм. Модоной үндэр 22 метр, бүдүүниинь 47 ... лоно.

✦ Энэдхэгтэ ... (фигус) гэжэ м... гана. Тэрэ модо... ган томо, 3 мя... жэ эшэһээ ... байха юм. Гүр... ган жэл соо ур... рэ модоной үндэ... метр болоно. ... гэжэ нэгэ модо... дэр доро доло... хүрэтэр хүн ... халхалагдажа ...

Хилын саанахаа

„Уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулха алхам“

САНТЬЯГО, сентябриин 7. (ТАСС). Москвагай хэлсээн хадаа уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулха этигэмээр алхам болоно гэжэ Чилиин хүн зон ойлгоно. Иигэжэ Чилиин президент Хорхе Алессандри Югославиин «Политика» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Шанга хиналта тогтоожо, бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха хэлсээ баталхада һайн эрхэ байдал бии болгоно гээд этигэнэб. Бүхы гүрэнүүд, тэрэ тоодо агуухэшье, баганье гүрэнүүд уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулха уялгатай. Тиигээд ядерна зэбсэг хорихо, буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэлгэдэ бултанда тааруу шиидхэбэри гаргаха тухай туһа нэмэри хэхэ ёһотой гэжэ Чилиин президент үргэлжэлүүлбэ.

Арадуудай хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ, ондоо гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй үндэһэ һуури дээрэ Чилиин гадаадын политика үндэһэлэнхэй гэжэ президент тэмдэглээ.

Сантосто болоһон ехэ забастовко

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. (ТАСС). Бразилиин тон ехэ город-порт Сантосто бүхы ажалшадай забастовко болобо. Эндэхи медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд салин хүлһөө дээшэлүүлхэ эрилтэтэйгээр забастовко хэжэ эхилһээр хоёр недели болобо. Душэн профсоюзуудай хэдэн мянган хүдэлмэришэд медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые дэмжэн, забастовкодо хабаадалсажа оробо.

Сан-Пауло штадай губернатор Адемар де Баррос гэгшэ хүдэлмэришэдэй бүгэдэ ниитын забастовкые хуули буса гэжэ соносхоо. Штадай засагаархид забастовкодо хабаадагшадай урдаһаа сэрэгүүд болон полицинхидые табиба. Зууһаа дээшэ хүнүүд, гол түлэб профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд арестовалагдаа. Профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд «ниитын журамда аюул тохёолдуулжа болохо» гэжэ мэдүүлһэн полициин начальник тушаагдаһан хүнүүдые түрмэһөө табихаһаа арсаһан байна.

Энээндэнь харюу болгон, забастовкын комитет тушаагдаһан хүнүүдые бултыень табяагүйдэнь, хамаг эрилтыень гүйсэд дүүргээгүйдэнь забастовкоёо болиулхагүй гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

Ажалшадай бүгэдэ ниитын энэ забастовкоһоо 100-һаа дээшэ пароход далайда гараагүй. Харин гүрэнүүдһээ ерэһэн тон олон пароходуудай ашаан буулгагдаагүй байһаар. Түмэр харгы хүдэлнэгүй, догуудай харуулда сэрэгүүд табигданхай. Городой үйлсэнүүдтэ харуул табигдажа, ямаршье суглаан, митингнүүд хоригдонхой.

Журналистнуудай уласхоорондын организации генеральна секретариадай мэдүүлгэ

ПРАГА, сентябриин 7. (ТАСС). Журналистнуудай уласхоорондын организациин генеральна секретариадай мэдүүлгые Чехословакиин телеграфна агентство дамжуулба. Журналистнуудай Бүхэдэлхэйн гурбадахи уулзалгые үнгэргэхэ шиидхэбэриие дэмжэхэ гээд журналистнуудай уласхоорондын организациин гүйсэдкомой президиумэй сессидэ энэ оной февральда Джакартада шиидхэгдээ һэн. Журналистнуудай харилсаа холбоо тогтоохо уласхоорондын комитет энэ уулзалгые эмхидхэхэ байгаа. Тус комитедэй штаб-байрань Римдэ байдаг юм.

Уулзалгань сентябриин 20-һоо октябриин 4 хүрэтэр Дундада далайн хэды портнуудта болохо.

Дэлхэйн журналистнууд энэ болохоёо байһан уулзалгада ехэ анхарал табина. Бразилиин, Кубын, Мексикын, Франциин, Италиин, СССР-эй, Алжирай, Малиин, Ганын, ОАР-ай, Индиин болон бусад олон оронуудай делегаци уулзалгада хабаадаха байһанаа мэдүүлбэ. Журналистнуудай уласхоорондын организацида 90 мянга гаран гэшүүд бии юм. Эдэ бүхы гэшүүдые түлөөлһэн делегациие журналистнуудай уласхоорондын организаци уулзалгада эльгээхэнь.

Журналистнуудай бүхэдэлхэйн гурбадахи уулзалгада ехэ анхаралтайгаар хандалга, олон делегацинуудай хабаадахаяа байһан ушар юу тодорхойлноб гэхэдэ, үнэн зүбөөр тодорхойлон бэшэдэг бүхы журналистнуудай харилсаа холбоотой, нэгэдэнги байха ёһо гуримые дэлхэйн журналистнууд дэмжэн һайшаана.

Гэхэ зуура журналистнуудай харилсаа холбоотой байха хэрэгтэ хүйтэн дай үүсхэхэ хүсэлтэй зарим журналистнууд дурагүйтэнэ. Жэшээлбэл, энэ бүхэдэлхэйн уулзалгые коммунистическэ политическэ жагсаал болохо гээд Англиин «Дейли экспресс» газетэ бэшэһэн байна. Иигэжэ хархис үзэлтэй журналист бэшээ. Зүгөөр журналистнуудай бүхэхитадай союз уулзалгада хабаадахагүй гэжэ шиидэбэ. Журналистнуудай бүхэхитадай Союз энэ шиидхэбэреэ ондоо болгохо бэ... найданабди гэжэ мэдүүл... тэмдэглэгдэнхэй. Юуб гэхэдэ, үнэн зүбөөр тодорхойлон бүхы журналистнуудай ула... дын хүдэлөөнэй нэгэдэлдэ һаад тойбо ушаруулагдаха Африкын, Азиин, Европын, ...кын болон Австралиин жу... нуудтай мүнөөнэй үе сага... лын шухала асуудалнууд... журналистнууд хани ёһоно... байдалда зүбшэн хэлсэхэ болохо бшуу. Эдэ шухалын асуудалнууд журналист бүх... баатай байха.

Олон делегаци уулзалгада... дахаяа бэлдэжэ байна гээд бүхы газар нютагуудһаа ... абтана. Эб найрамдалай, с... хүгжэлтын, колониализмые, ...риализмые хүсэдөөр усадха... лөөтэ демократическа хэблэ... жэхын түлөө тэмсэдэг жу... нуудай зэргые бэхижүүлхэ... энэ уулзалга ехэ хубита бо... жэ журналистнуудай уласхо... организаци этигэнхэй.

Замбуулин дайдын баатарнууд Болгарида айлшална

СОФИ, сентябриин 8. ТАСС-ай корреспондент К. Орлова мэдээсэнэ: Дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавт, Советскэ Союзай Герой В. В. Терешковае, Советскэ Союзай герой, лётчик-космонавт подполковник В. Ф. Быковский гэгшэдые Болгариин хүн зон мүнөөдэр угтаа.

Тэндэхи хэдэн зуу мянган хүн зон һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн үйлсэнүүдтээ сэсэгүүдые, национальна тугхануудые барижа үглөөгүүр эртэ гараба.

Совет космонавтнуудые угтахаяа Софи городой аэродром дээрэ ажалшадай хэдэн мянгаад түлөөлэгшэд суглараа. Тэрэ тоодо Боян Былгаранов, Енчо Стайков, Иван Михайлов, Димитр Димов, Борис Велчев, Лучезар Аврамов, Цола Драгойчева болон Болгариин мэдээжэ партийна, гүрэнэй, ниитын ажал ябуулагшад, СССР-һээ Болгарида байдаг элшэн сайд Н. Н. Органов, советскэ посольствын хүдэлмэрилэгшэд, хариин гүрэнүүдэй дипломадууд угтахаяа ерэһэн байна.

Валентина Терешкова Валерий Быковский хоёрой самолёдһоо гарахадань үни удаан альга ташаан, «ура» хашхаралдаан болоо.

Болгариин коммунис партиин ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын национальна Соведэй түрүүлэгшэ Енчо Стайков совет айлшадаа БКП-гэй ЦК-гай, Болгариин Арадай Республикын правительствын нэрэһээ халуунаар амаршалба.

Танай агуухэ ниидэлгэ социализмын, хамагые илагша марксизм-ленинизмын үзэл сурталай илан мандаһан, энэ үзэл сурталайнь һандаран һалажа байһан капитализмын, империализмын сурталһаа жэшээлэшэгүй булюу байһаниие тодорхойлбо гээд Енчо Стайков үргэлжэлүүлбэ.

Болгариин коммунис партиин ЦК-гай, Болгариин правительствын уриһанайнь, эндэ хани халуунаар угтаһанайнь түлөө Валерий Быковский Валентина Терешкова хоёр баяр хүргөөд, сентябриин 9-дэ б... һайндэртэйнь дашарамдуула... арадые амаршалаа.

Удаалуулан космонавтнуу... сэсэгүүдээр шэмэглэгдэһэ... машинада һуугаад, Софи го... шэ шэглэбэ. Город ошохо... Софиин хэдэн зуугаад мян... зон баяр баясхалангай ор... далда угтан амаршалба.

СОФИ, сентябриин 8. ... Эндэ ерээд байһан Советскэ... лётчик-космонавтнууд В. В. ...кова, В. Ф. Быковский гэгш... гий Димитровой мавзолейдэ... армиин, фашизмда эсэргүү... дэ зониулагдаһан хүшөөдэ... дые табяа.

Болгариин коммунис парт... гай нэгэдэхи секретарь, Ми... дэй Соведэй Түрүүлэгшэ То... ков, Болгариин Арадай Рес... Арадай Суглаанай президиу... рүүлэгшэ Димитр Ганев үд... совет космонавтнуудтай уул...

Совет космонавтнууд В. ...кова В. Быковский хоёрто ...риин Арадай Республикын ... Ажалай Геройн нэрэ зэрг... геройн алтан одые, Георги...ровой орден барюулха туха... Суглаанай президиумэй ук... залгын үедэ уншагдаба.

Ехэ шагнал үгэһэнэйнь ... В. Терешкова космонавтнуу... һээ баяр хүргөөд, энэ шаг... совет арадта хабаатай гэж... лээ.

Болгариин парти, пра... вын хүтэлбэрилэгшэдтэй ко... нууд хани халуунаар хөөр...

Араб гүрэнүүдые нэгэдүүлхэ замай бэрхэшээлнүүд

Нэгэдэхэ харгы зам орёо, бэрхэшээлтэй. Нэгэдэл бата бэхи байхын түлөө һайн үндэһэ һууритай байха ёһотой гээд Ирагай республикын президент маршал Абдель Салям Ареф Дамаск ерэхэдээ мэдүүлһэн байна. Зүгөөр иигэжэ мэдүүлхынь урда тээ Каир, Багдад, Дамаск гурбанай харилсаанууд тухай, Египедэй, Сириин, Ирагай федераци бии болгохо тухай 1963 оной апрелиин 17-ной деклараци тухай 5 үдэрэй хэлсээнүүд Каирта үнгэргэгдэһэн юм. Абдель Салям Ареф тэрэ хэлсээндэ Ирагай правительственна делегациие толгойлоо. Мүн тэндэнь президент Гамаль Абдель Насер толгойлогшотой Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хүтэлбэрилэгшэд байлсаа.

1963 оной февралиин 8-да Ирагта гүрэнэй урбалта боложо, удаалуулан мартын 8-да Сиридэ урбалта хэгдэжэ, Арабуудай зүүн зүгтэ политическэ хүсэнүүдэй тэнсүүри хубилһан байха юм. Гамаль Абдель Насерай һуурида орохо һанаатай гэлсүүлдэг, Ирагай Египедтэй нэгэдэлгые буруушаадаг гээд тоологдодог генерал Касем Багдадта тушаалһаа болюулагдаба. Арабуудай нэгэдэлдэ хоро хүргэдэг, амяарланги политика ябуулдаг гэжэ гэмнэгдэдэг Халед Аземэй правительство Дамаскда унагаагдаһан байха юм. Тиигэжэ Сиридэ, Ирагта Баас гэдэг партида засаг түрэнь ороһон байна. Тус парти арабуудай нэгэдэлэй түлөө тэмсэдэг.

1952 оной революциин һүүлээр Египет арабуудай национализмые үмөөрэн хамгаалдаг гол хүсэниинь болоһон. Зүгөөр арабуудай национальна хүдэлөөндэ шиидхэхы үүргэтэй болохо гэһэн Каирай хүсэл эрмэлзэлгэдэнь бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Каирай хүтэлбэри доро ямаршье союз, федераци гү, али нэгэдэл бии болоо һаа, манай оронуудые «Египедэй провинци» болгохо гээд Суданай, Сириин, Саудовска Аравиин хүтэлбэрилхы бүлэглэлнүүд тоолодог байгаа. Америкын, Англиин империалистнууд өөһэдынгөө аша туһада арабуудай национальна хүдэлөөе доторһоонь можо болгон һалгааха оролдолго гаргаа. Хэрбээ араб гүрэнүүд нэгэдүүлэгдээд байгаа һаа, Саудовска Аравиин, Кувейдэй, Ирагай американска, английска нефтяной компаниинуудта аюул тохёолдуулагдаха гээд тэдэнэр айгаа.

Араб гүрэнүүдые нэгэдүүлхэ харгы замда эдэ бүгэдэ горитой бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулба. Сириин хоёр партинууд 50-аад ондо нэгэдэжэ, Баас гэдэг парти болоһон юм. Тиигээд энэ парти арабуудай национализм гэдэгые үмөөрэн һайшаажа оробо. Нүгөө талаһаа Каир баһа иимэ политика бэелүүлжэ эхилээ һэн.

1958—1961 онуудай үедэ Сириин Египедтэй нэгэн хамта болоод байха үедэ Баас гэдэг парти президент Насер хоёрой хоорондохи зүрилдөөнүүд тодорһон байна. Эдэ хоёр араб гүрэнүүдэй түрүүшын нэгэдэлгэ таарамжагүй байжа, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын мэдэлһээ Сири гараа бэлэй. Ирагта, Сиридэ 1963 оной үбэл бэелүүлэгдэһэн гүрэнэй урбалтын һүүлээр Каир, Багдад, Дамаск гурбанай хоорондо араб гурбан гүрэнүүдэй федераци бии болгохо тухай хэлсээн эхилээ. Энэ хэлсээнэй үедэ Баас партиин, ОАР-ай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондоо үгээ ойлголсодоггүй байһаниинь бүри тодороо. Египедэй, Сириин, Ирагай федераци бии болгохо тухай 1963 оной апрелиин 17-до тунхаглагдаһан деклараци энэ үгээ ойлголсохогүй ябадалыень балартуулха гэһэн зорилготой байгаа бшуу. Тус деклараци баталһанайнь үглөөдэр тэдэнэй хоорондохи зүрилдөөнүүд тодорон гаража ерээ һэн.

Египедтэй заабол нэгэдэхэ ёһотойбди гэдэг хүнүүдые Сириин засагаархид хинан мүрдэжэ эхилээ. Энээндэнь каирайхид дураа гутаһан байна. Баас гэдэг Сириин партида эсэргүү хүдэлмэри Каирай хэблэл, радио һайса ябуулаа. Баас партиин Сиридэ, Ирагта засаг түрэ абаад байһан сагта арабуудай нэгэдэлгэ бэелүүлэгдэхэгүй гээд ОАР-ай национальна һайндэртэй дашарамдуулан июлиин 22-то үгэ хэлэхэдээ президент Насер мэдүүлээ. Гурбан гүрэнэй хабаадалгатай федераци мүнөө тохёолдоод байһан эрхэ байдалда бии болгожо болохогүй гэһэн удхатай гээд арабска хэблэл президент Насерай үгые тайлбарилба. Баас партиинхид арабуудые нэгэдүүлхэ гэһэн үгөөр халха хээд, өөһэдынгөө зорилгонуудые бэелүүлхэ һэдэлгэтэй байгаа. Тиимэһээ Каирай шиидхэбэри ехэ сохилто болоһон байна. Багдад Дамаск хоёрые иигэжэ арабуудай дунда бэрхэшээлтэй байдалда оруулаа һэн.

Илангаяа Ирагай Баас партиинхидта таагүй байдал тохёолдоо. Демократическа хүсэнүүдтэ эсэргүү шуһата хюдалга, мүрдэлгэ хэгдэнэ, курд арадта эсэргүү дайн байлдаан тэндэ бэелүүлэгдэнэ. Гадна оронойнь экономическа байдал мууданхай. Ирак СЕНТО гэдэг ээрхэг түримхэй бүлэглэлтэй харилсаатай, тиигээдшье баруун гүрэнүүдһээ улам улам ехээр дулдыдадаг болонхой. Эдэ бүгэдэһөө шалтагаалан, Ирагай олониитэ зон Баас партиинхидта дурагүйдэнэ. Баас партиинхидай засаг түрэ заатагүй һандаран һалаха гэһэн үгэ Багдадта тараагдажа эхилээ. Республикын президент маршал Ареф толгойлогшотой тусхай делегациие энэ ушарта Каир эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри Ирагай правительство гаргаһан юм. Каир Баас партиинхидай хоорондоо эблэрхын түлөө хүдэлмэри ябуулха зорилго Ареф табиһан байба.

Маршал Арефые Каир эльгээхэдэ ОАР-та эгээ таарамжатай байха гээд Ирагай хүтэлбэрилэгшэд тухайлаа ха. Баасай партиин гэшүүншье бэшэ һаа, энэ партитай Ареф нягта холбоотой. Ареф президент Насерта дуратай гээд мэдээжэ болонхой. 1958 ондо болоһон Ирагай революциин һүүлээр Ирагые Египедтэй дары нэгэдүүлхэ ёһотой гэжэ Ареф мэдүүлһэн юм. Иигэжэ мэдүүлһэнэйнгээ түлөө генерал Касемтай эбгүй болоһон, бүхы тушаалһаа тэрэ болюулагдажа, удаань тушаагдаһан байгаа.

Маршал Арефые ОАР эльгээхэ шиидхэбэри гаргаһантайнь дашарамдуулан, Ирагай хэблэл, радио шууяа татаһан юм. Зүгөөр Каирта Ирагай делегациин ерэтэр юумэн дуулдаагүй. Тиигээд тус делегациин Каир ерэхын урда тээхэнэ, хэлсээнүүд болохо гэжэ мэдээсэгдээ. Маршал Арефые ОАР-та эрхимээр угтаһан байна. Гэхэ зуура маршал Ареф Баасай парти хоёрой хоорондо ехэ илгаа бии гээд Каирай хэблэлдэ, радиодо тэмдэглэгдээ бшуу.

Ареф президент Насер хоёрой хоорондо түрүүн Каирта, удаань Александрида хэлсээн үнгэргэгдөө. Хилын саанахи оронуудай ажаглагшадай һанамжаар энэ хэлсээнүүдынь амжалтагүй байба.

Маршал Арефэй ОАР-та ошоод байһантай дашамрадуулан гаргагдаһан хамтын коммюнике соо апрелиин 17-ной деклараци, федерацишье тухай дурдагдабагүй. Араб оронуудай байдалые муудуулхагүй ёһотой, бии байгаа арсалдаата асуудалнуудые һайн тээшэнь шиидхэхын түлөө саг үргэлжэ оролдохо ёһотойбди гээд хоёр тала ойлгоно гэжэ коммюнике соонь заагданхай.

Тус коммюнике федерациин бүтэхээ болиһоной дохёо гээд арабска зарим газетэнүүд тайлбарилба. Апрелиин 17-ной деклараци бэелүүлэгдэхээ болёо, Баас Насер хоёрой хоорондохи зүрилдөөн зандаа үлдэбэ гэжэ Ливанай «Аль-Джарида» газетэ бэшээ. Президент Насер маршал Ареф хоёрой хэлсээнүүдэй һүүлээр Каир, Дамаск, Багдад гурбанай хоорондохи арсалдаан нэгэ бага намдаха гээд зарим газетэнүүд найдаһан юм. Харин Каирһаа Арефэй гараһанай үглөө үдэр ОАР-ай хэблэл Баасай партиинхидта дахин доботлжо эхилээ.

Маршал Ареф, тэрэнэй толгойлжо ябаһан делегаци удаань Дамаск ошобо. Баһа Ареф Сири хүрэһэн байна. Ирагай, Сириин түлөөлэгшэдэй 6 үдэрэй хэлсээн Дамаскда үнгэргэгдэбэ. Энээн тухайнь сентябриин 2-то хамтын коммюнике тунхаглагдаа. Араб гүрэнүүдые нэгэдүүлхын түлөө таатай зохид эрхэ байдал бии болгохо шухала гээд тэрэ коммюнике соонь заагдаба. Гадна хамтын экономическа совет бии болгохоор хараалагдана.

Һүүлэй үедэ арабуудай зүүн зүгтэ болоһон хубилалтануудые согсолходо иимэ байна. Каир Дамаск хоёрой хоорондохи арсалдаата асуудалнууд хуушанайхи зангаараа үлэнхэй. Дамаск Багдад хоёрой экономическа бүри нягта холбоотой болохо ябадалда балай туһа нэмэри хэгдээгүй. Экономическа талаар иимэ амжалтын туйлагдаа һаа, Баасай партиин байдал бэхижэхэ гээд зарим хүнүүд тухайлһан байгаа ха. Харин үнэндөө энэ найдабаринь бэелүүлэгдэбэгүй. Иигэжэ гурбан гүрэнүүдэй хабаадаха федерациин бии болгогдохонь мэдэгдээгүй байна.

А. СТУПАК.
(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной сентябриин 10.

Редактор
Ц. О. ОЧИ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ...тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—... отделов: сельскохозяйственного производства и пар... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и ...ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологи... —24-74, советского строительства и быта—34-93, раб...ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перев... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культур... Бурятской АССР.

Н00521. Зак. № 5078.